

Lommig

X.V.H

**Eus ar mouladur brezhonek-mañ
ez eo bet tennet 10 skouerenn
war baper-leuegen glanneudennek
Lafuma, nivorennet eus A da C'H,
er-maez a genwerzh**

B U H E Z L O M M I G

pe

Enklask ar Vizaouenn-Skouarn

Savet ha skeudennaouet
gant
Zavier V. Haas

Lakaet e brezhoneg
gant
Youenn Drezen

Skridoù Breizh
35, s. Traverse, 35
BREST

Copyright by Zavier V. Haas © 1942.

**Pep̄_gwir miret strizh
e-kenver an droidigezh
hag al luc'hskeudennan.**

**D'am Annaig Karet
evit ma tisplego ar gontadenn-mañ
d'he zeir mere'hodenn.**

Tonton Veh.

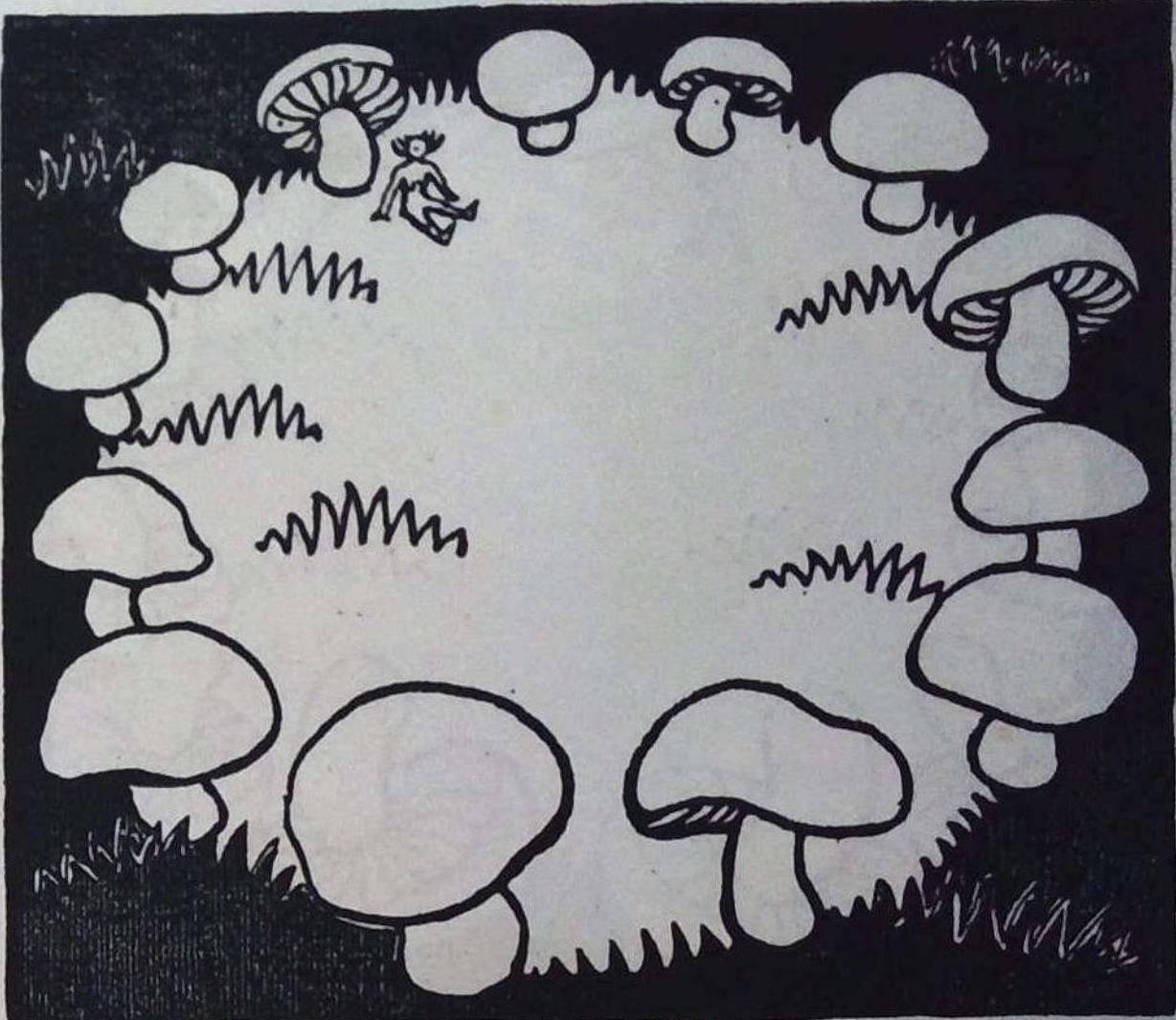
1 **Ganet e voe Lommig diouzh ur berad glizh,
e-kerzh un nozvezh loar-gann.**

**Raktal e trugareka al Loar, e vamm-vaeron,
hag e krog da fringal laouen war ar Waremm.**

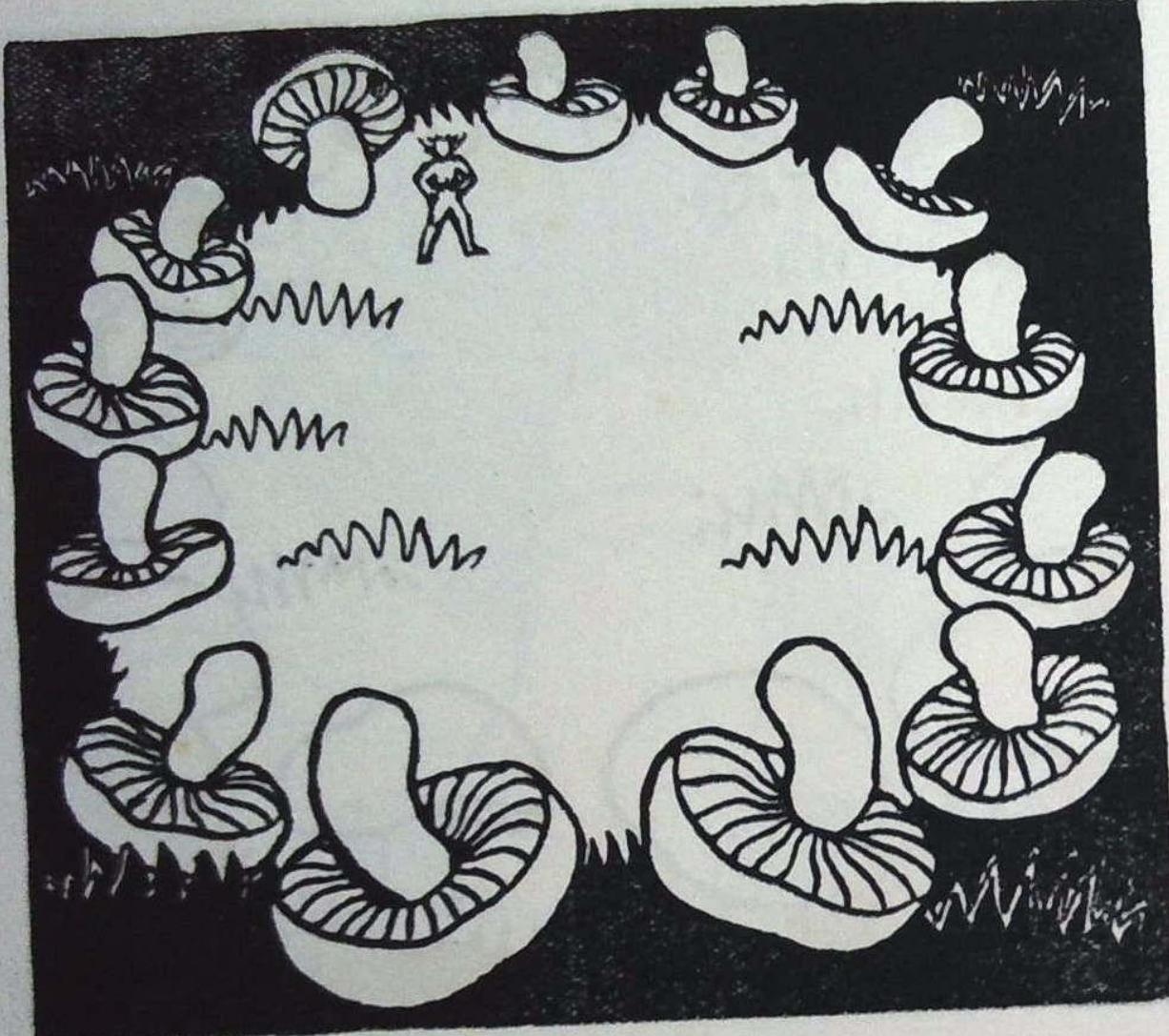
2 Mes setu ar goulou-deiz. Lommig n'eo ket evit gouzañv bannoù an Heol, dindan boan mer-vel. Ret eo dezhañ klask ur goudor da gousket sioul.

Kavout a ra ur c'habell-touseg : — « Hennezh a vo va zi ! » emezañ. Gourvez a ra ouzh traoñ ar c'habell-touseg, hag en em ro da gousket, eürus...

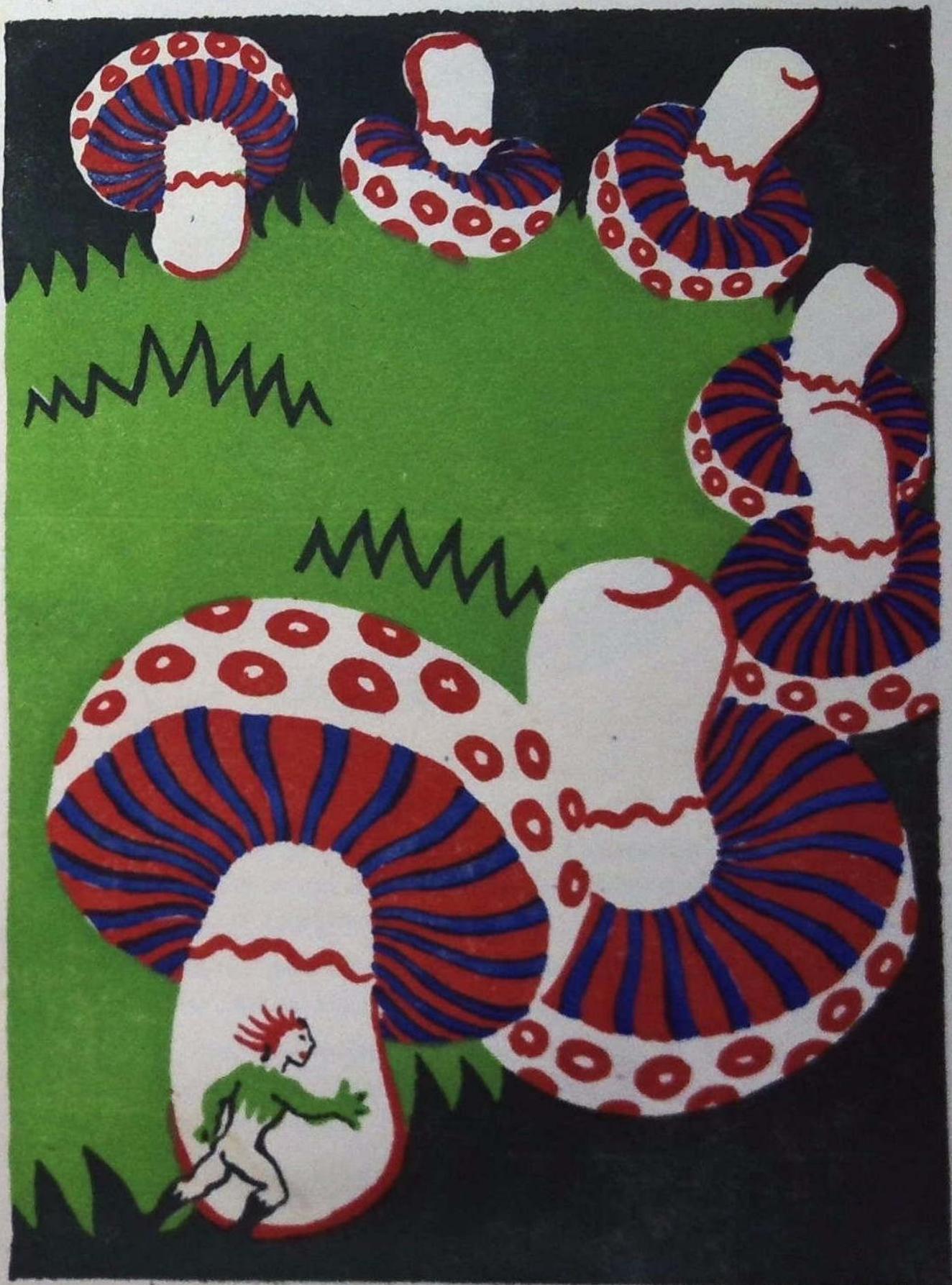
**3 Pa zihunas, e voe souezhet-bras o'welouttiez
heñvel ouzh e di, diwanet en-dro dezhañ,
e-doug ma oa kousket.**

— « Penaos e c'hellin-me anavezout va lojeiz, »
a sonj Lommig, « e-touez kemend-all a gebell-
touseg ? »

4 « Ne welân nemet un tu, » emezañ en diwezh :
« lakaat war o zu enep an holl gebell-touseg-
se, nemet va hini; evel-se, ne c'hellin ket faziañ ! »

Stagañ a ra gant al labour, ha ne lez en e sav
nemet e gabell-touseg. Neuze, ez a en-dro da
fringal war ar Waremm, dindan sklerijenn flour
al Loar, e vamm-vaeron.

**5 Da c'houloù-deiz, e tistro Lommig d'ar gêr,
mes chom a ra sabatuet o kavout e di kouezhet
en e boull, e tammoù.**

**Ha neuze, aet skuizh o c'hoari kement, e klask
ur goudor all a-raok târzh an Heol.**

**Toull ur razh-dour, war aodig al lenn, a zo
evitañ ken brav hag ur palez. En em glenkañ a ra
eno da gousket...**

6 Dihunet eo trumm, avat, gant un anal glouar ha mouest. Dant-Lemm an hini oa, ar razhdour o tont war e giz diouzh ar chase, bag eñ souezhet o kavout un estrañjour en e lojeiz.

Lommig a zo darbet dezhañ kaout aon ; gortoz a ra. Neuze, Dant-Lemm a lavar dezhañ gant e vouezh rok :

« Ur mevel am boa ezhomm, dres a-walc'h, da ziwall va dor diouzh ar fubu-moui hen kasaus. »

7 « Da stagañ a ran gant ar vlevenn-varc'h-mañ, da virout ouzhit da dec'hout. Kemer ar skantenn-mañ. Gra ganti dichou ! d'ar fubu a glasko dont em zi ! »

Hag ar razh-dour digalon kuit en-dro.

8 Hag a-hed an deiz Doue, e rank Lommig
dichoual ar fubu-moui divalav, niverus war
al lenn. Flemmet e vez, a-wechoù.

Soñjal a ra el Loar, e vamm-væron, hag er
Waremm, e-lec'h e oa ker brav fringal.

9 **War-dro an abardaez, ur c'hwil-kornek aet skuizh, a gouezh war c'horre al lenn, e-tal toull ar razh-dour.**

Lommig, leun a druez, a dap krog en ur vronnenn, hag hec'h astenn war-du al loen kaezh.

Ha, dre e sikour, e c'hell ar ch'wil-kornek tizhout an douar sec'h.

Kizailhek, ar c'hwil-kornek, a zeu e anaoudegezh dezhañ en-dro ; gwelout a ra Lommig hualet berr dre e usfern gant ar vlevenn-varc'h, flemmet gant ar subu kriz ; kompreñ a ra e stad reuzeudik, hag e lavar dezhañ :

10 « Saveteet ec'h eus va buhez din, Lommig ;
petra a c'hellan ober evidout, rak gwall-
zivalav e kavan da stad. »

« Ya ! » a respont Lommig, « dalc'het on pri-
zoniad gant an Dant-lemm digalon. Ma c'hellfes
tro'hañ ar vlevenn-mañ, e tec'hfemp asambles. »

Ha Kizailhek ha sankañ flourik e durkez etre
ufern Lommig hag al liam, ha troc'hañ ar vle-
venn. Ha neuze, e tec'hont o-daou prim-ha-buan,
a-raok distro Dant-lemm.

11 Ken seder en em gavont gant o frankiz, ma tisoñjont e oant skuizh, hag e pourmenont ur pennad mat dre ar Waremm. Mousc'hoarzhin a ra Lommig ouzh al Loar, e vamm-vaeron, koroliñ en-dro d'an turiadennougozed, krapat war o lein, ober goap ouzh Dant-Lemm, ha diskenn en-dro, en ur doullpennikañ.

Kizailhek, ar c'houil-kornek, hag a zo un tad a familh sur ha leun a skiant-prenañ, a sell ouzh Lommig, en eur stlakañ e veudoù.

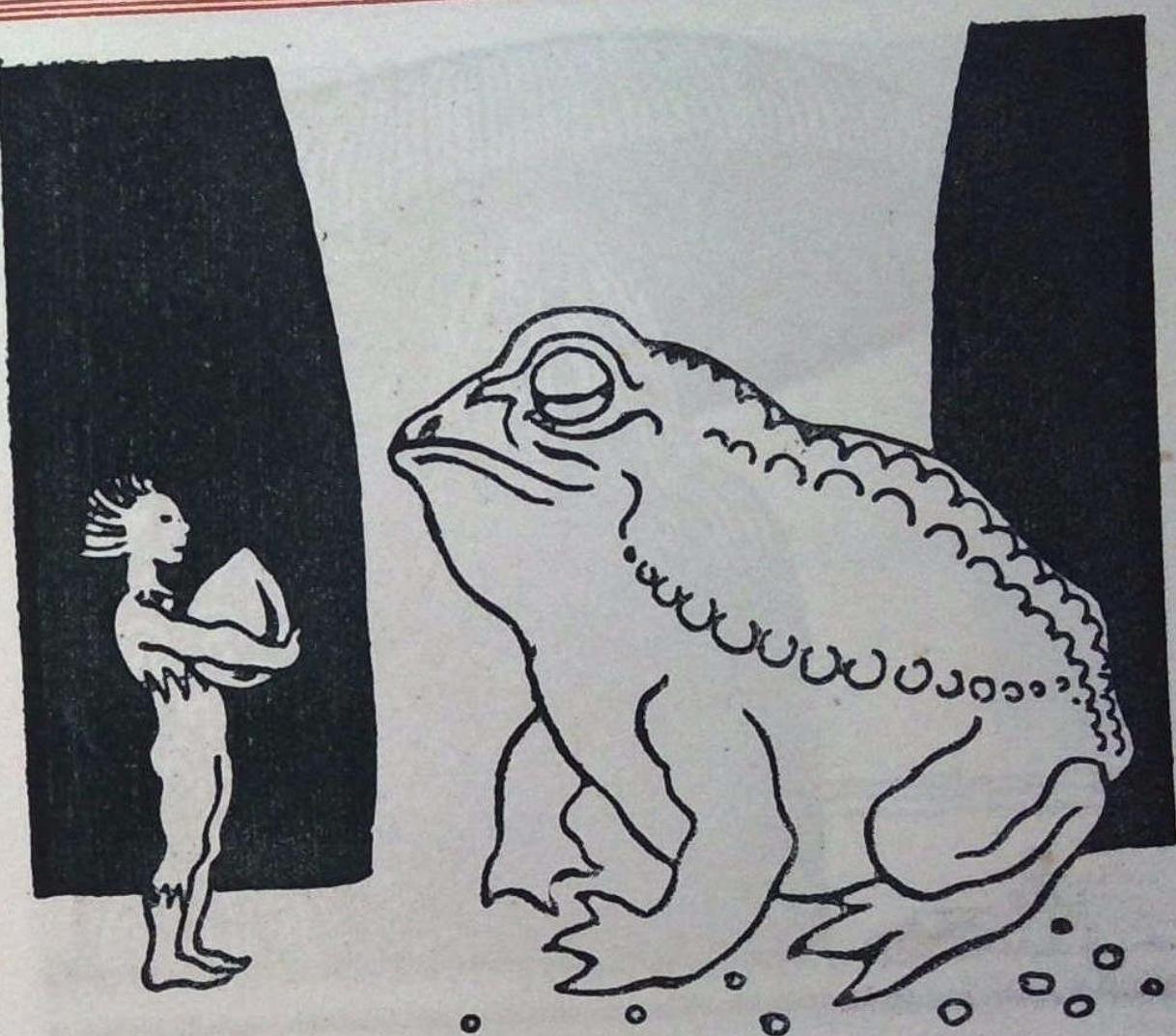

12 E-kreiz c'hoari, e wel Lommig, dindan ur
bodad brug, ur maen iskis, flour e lufr.

Hen dastum a ra, ne lavaran ket hep un tammig
bec'h, hag hen diskouez a ra da Gizailhek :

« Petra an dra-se, skedus e-giz ul lagad, ha
n'em eus bet gwelet biskoazh ? »

« N'ouzon dare, » eme e geneil, « mes gouleññ
a c'hellomp digant va mignon kozh, Sac'h-avel,
an tousieg. Desketoc'h eo hennezh eget holl loened
ar Waremm. »

13 Kavout e reont an touseg oc'h ober tro e di,
dindan an daol-vaen, ha diskouez a reont
dezhañ ar maen-lufr.

Ouzh e welout, e c'houezh Sac'h-avel un tam-mig, evit prederiañ gwelloc'h ; neuze e tistag goustadik ar c'homzoù-mañ :

« Eur bravig maouez eo an dra-se. Reoù heñvel am eus bet merzet istribilhet ouzh o diskouarn, pa zeuont, en hañv, d'am gwelout em maner. Diouzh e stumm, e c'hellan tavarout deoc'h eo tra ur plac'hig vihan, hag a die bezañ gwall ankeniet he c'halonig gant ar c'holl he deus graet. »

**14 Lommig a drugareka Sac'h-Avel gaat ton.
N'en deus mui nemet ur mennad : kavout ar
pl'ac'hig vihan a zo bet kollet ganti he bravig.**

**Displegañ a ra e sonj da Gizailhek ; hemañ a
zo ali gantañ, hag a lavar :**

**« Poent eo din lavarout dit kenavo, Lommig.
Emañ va zud ouzh va gortoz. Kerzh ! e penn pellañ
ar Waremm, avat, e kavi un ti dilezet ; kavout a ri
eno va c'henderv ar grilh. Lavar dezhañ on da
vignon dit, hag ez po digantañ boued ha bod. »**

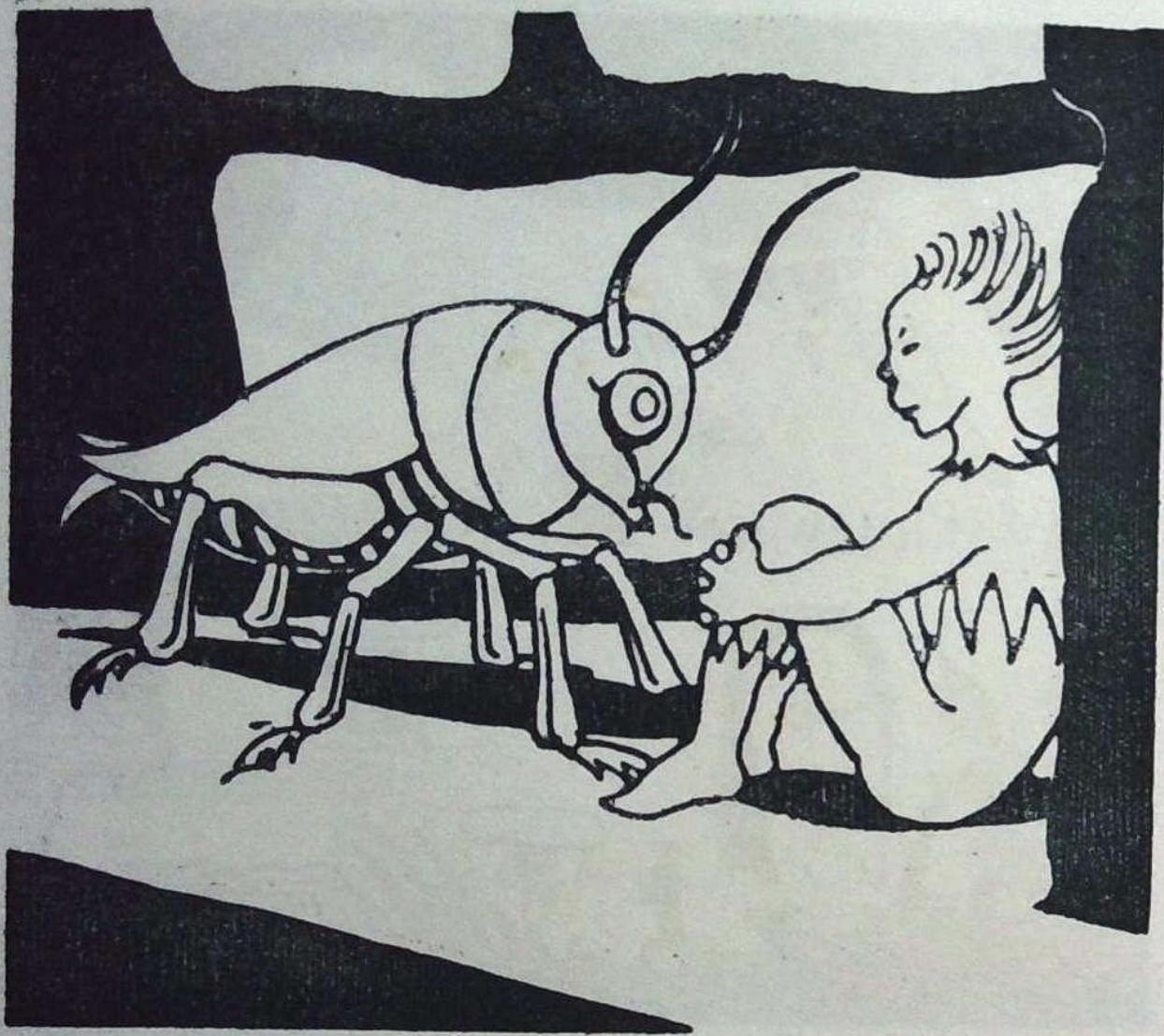
**Keuz en deus Lommig o kuitaat e geneil. Neuze,
e kloz ar vizaouenn-skouarn e sac'h ur vleunienn-
vrulu ; sammañ a ra ar sac'h war e skoaz, ha,
dindan lagad skedus al Loar, e vamm-vaeron, e
krog gant e enklask.**

15 Kerzhout a ra e-unan, e-pad pell amzer, hep gwelout pav nag askell. En diwezh, e tegouezh e-tal ar c'hraou ; treuzañ a ra an nor damfreuzhet, ha gervel a ra ar grilh.

— « Me a zo e vignon da Gizailhek, hag emaon o klask ur plac'hig vihan. kollet ganti he bizaouenn-skouarn. »

Kar-e-di, ar grilh, pa glev anv e genderv, a baouez gant e skrilh-skrilh, a zeu lentik er-maez diouzh an oaled hag a bed ez-hegarat Lommig da gemer e repoz.

16 **Goude bezañ e selaouet hep rannañ grik, e
lavar dezhañ :**

« N'on, siouazh ! evit reiñ skoazell ebet dit,
Lommig ; ar remm a vir ouzhin da vont da vale-
bro, mes kontañ a rin dit un istor, a c'hello bezañ
ur gentel evidout. »

« En amzer ma oan yaouank, e voe ganet, en
ti-soul-mañ, ur plac'hig vihan goant. He mamm-
vaeron, ur vaouez kozh-kozh, hag a ouie ar pare
d'an holl gleñvedouù, a roas d'ezh i e prof, da zeiz
he badeziant, bizeier-skouarn munut, en eur la-
varout :

17 « Ma tougez ar bizeier-se, ez intenti yezh kement labous a zo ; mes, ma kollez unan, ne vo nemet ar gaouenn hag a c'hello komz ouzhit. »

Lommig neuze a ziskouez ar bravig, hag a c'houlenn :

« Ha tennañ a raent d'ar bizoù-mañ ? »

Kar-e-di a sell pizh hag a respont :

« Heñvel-vi e oant. »

« O ! » eme Lommig, « houmañ a zo bizaouenn ar plac'hig vihan emaon o klask. »

Hag e lamm war e dreid da genderc'hel gant e enklask.

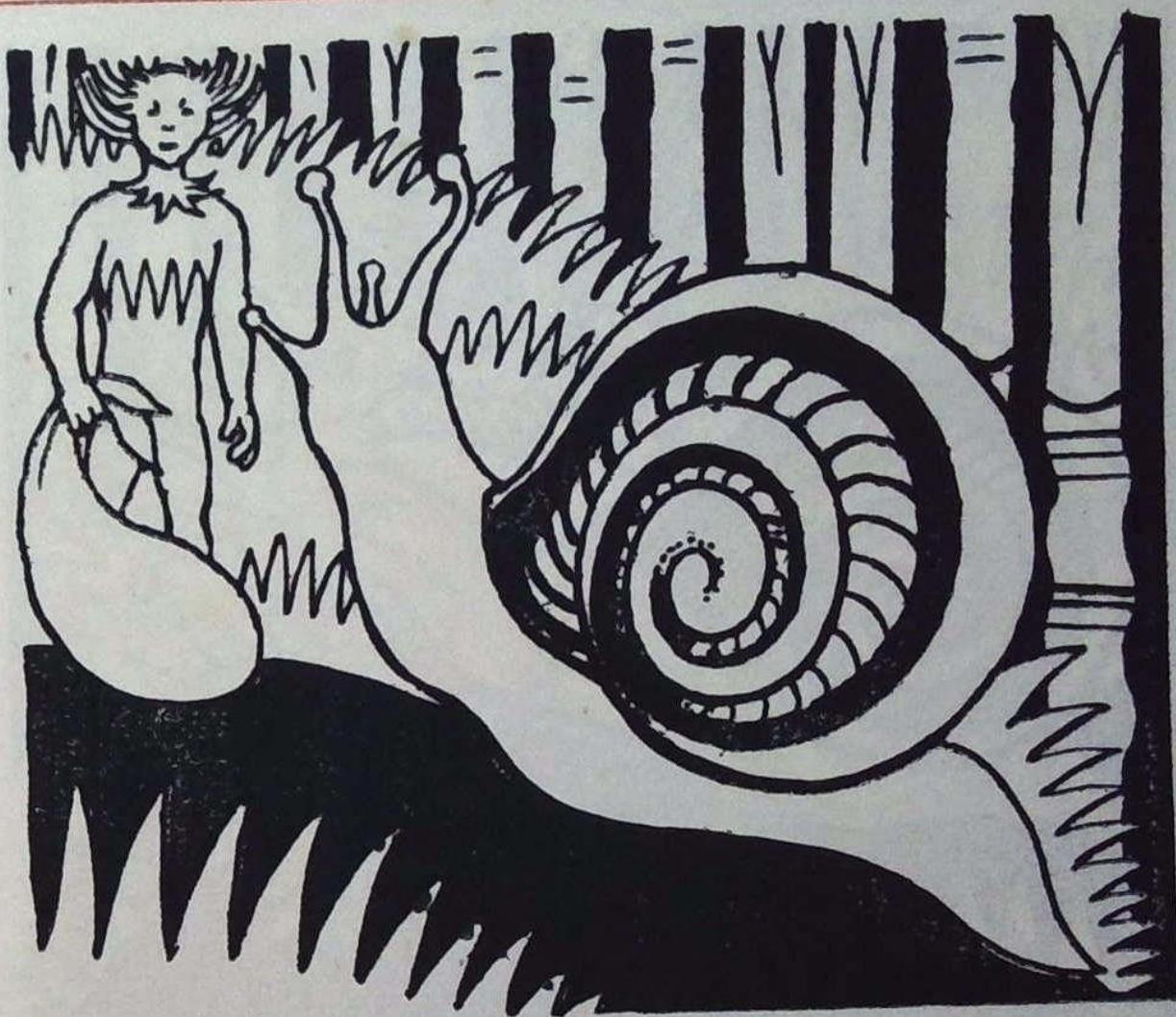
18 Ambrouget e voe gant Kar-e-di betek ar Foenneg-Vras, war harzoù ar Waremm :

« Amañ e lavaran dit kenavo. » emezañ, « rak emaout o vont war dachennou ar c'hirvi-raden, ha n'on ket evit o gouzañv, ken pil-genou int. »

Hag eñ war e giz d'ar gêr, kamm-digamm. Krapat a ra Lommig ar c'hleuz ha, kerkent, e sailh en-dro dezhañ ar c'hirvi-raden, savet o fri, ha trefu ganto.

« Piv out ? Perak out deut ? Petra a zo ganit war da skoaz ? Ha patati ha patata.

Lommig ne gav ket an tu da respont...

19 Pa intent ar c'hirvi-raden, en diwezh, petra a glask Lommig, e reont o menoz da gavout ives ar plac'hig vihan, ha kuit d'an daoulamm dre bevar c'horn ar foenneg.

Lommig n'oar dare mui petra da ober, hag e krog da hedan ar c'hleuz :

« Ma ne vije ket bet va mamm-vaeron keit-se, » emezañ dre e soñj, « he dije roet din he skoazell, hep mar. »

O vont gant e hent, e tegouezh gant Kuzhebarzh, ar velc'hwedenn-grognnek, a-zevri o tañva ar freskadurezh er foz hag oc'h enoeiñ, evel boaz.

20 Lommig a ra e soñj gortoz distro ar c'hirviraden en e gompagnunezh hag a laka e samm war vord ar foz ; mes a-boan m'eo azezet war ar geot, ma kouezh ar c'housked warnañ.

Ar velc'hwedenn-grogennek, fri-furch ha lon-trek, a c'hwesh, evel eun amparsal ma 'z eo, ar vleunienn-vrulu da c'houzout ha mat eo da zebriñ.

He zreiñ ha distreiñ a ra kement ha ken divalav ma ruilh ar vizaouenn er-maez ha ma kouezh e dour ar foz.

Kuzh-ebarzh, loen evitañ e-unan, ne ra van ebet, a zispeg diouzh ar vleunienn-vrulu hag en em denn en e grogen.

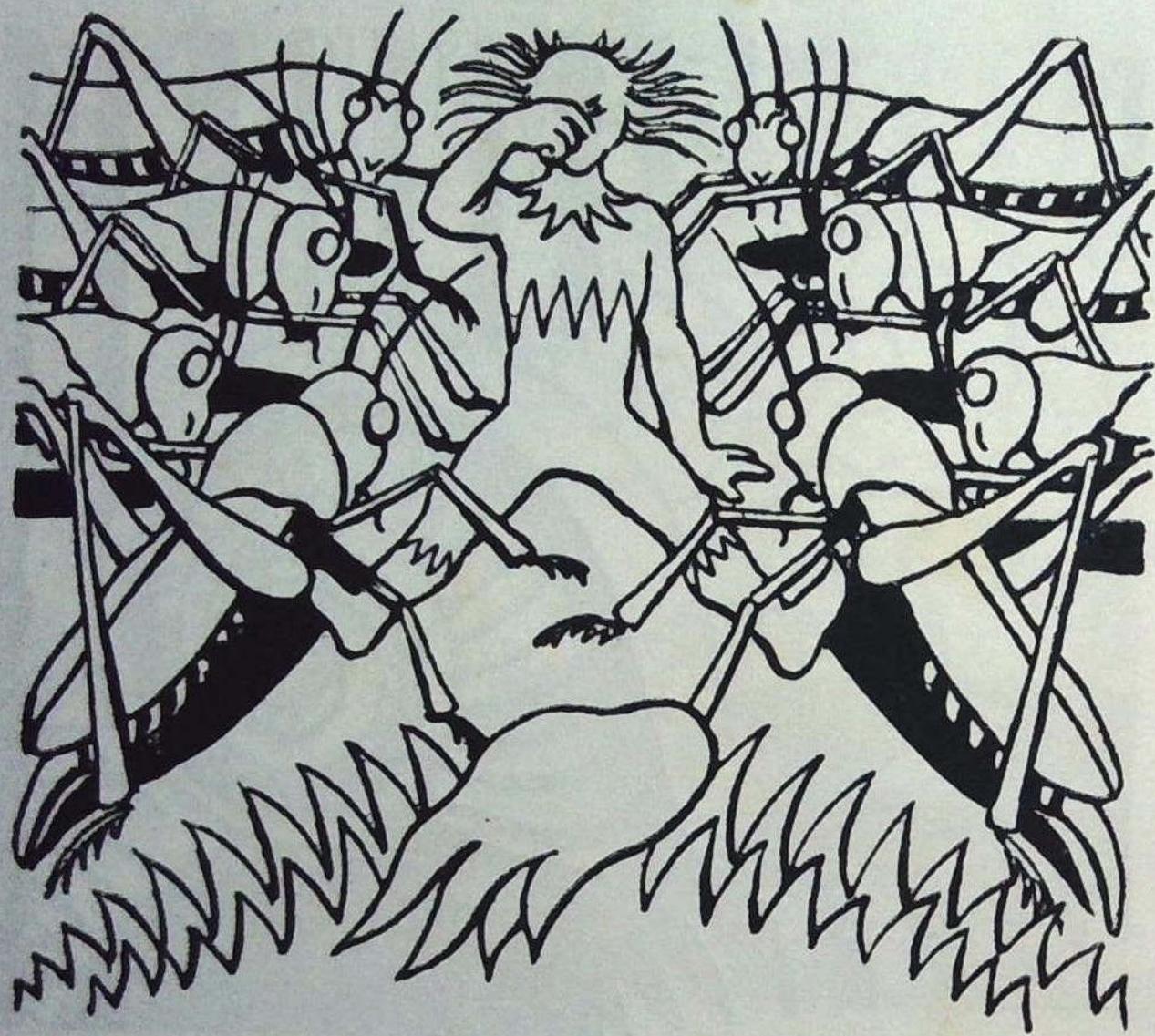

21 Dihunet eo Lommig gant unan eus ar fubumoui ken kasaus o flemmañ dezhañ e zorn ; mont a ra e soñj raktal d'ar vizaouenn brizius, ha setu eñ gwall-enkrezet o kavout ar vrñluenn c'houllo...

Skeiñ a ra gant e zorn serret war grogen ar velc'hwedenn ; respont ebet.

Skeiñ ha skeiñ ara ; Kuzh-ebarzh, avat, en em denn donoc'h-don en e grogen, ha ne lavar ger.

Lommig neuze a ro dezhañ ur mell taol troad, hag en em daol war ar geot da ouelañ gwalc'h e galon.

22 Ar c'hirvi-raden, ankounac'haet-krenn ganto perak e oant aet en hentoù, a zeu war o c'hiz hag en em vod adarre, savet o fri ganto, endro da Lommig.

— « Piv out ? Perak e ouelez ? Petra a rez war vord ar foz ? » Ha patati ha patata.

Lommig ne gav ket an tu da respont... Dont a ra a-benn koulskoude da zegas soñj dezho o doa e'hoant e skoazellañ, hag i ha krial holl a-gevret :

« Ya, avat ! Disoñjet hor boa. »

En em strewiñ a reont dre bevar c'horn ar foenneg, a-raok m'en doe Lommig gallet lavarout ur ger muioc'h.

23 — « Ar re-se ' zo droch ! » emezañ, hag ez en
em laka da furchal er foz. Hogen, o klask
treiñ ur maen, re bounner evitañ, e riskl e
drood, ha kouezhañ a ra en dour en eur leuskel
ur youc'hadennig.

Beuzet e vije bet, ken sur ha tra, abalamour
d'al lec'hid, panevet Lagad-aour, ar ran, a oa
deredet, o klevout un dra bennak o kouezhañ en
he liorzh.

24 Tennañ a ra Lommig war an aod dre frapadennoù, ha, neuze, e c'houenn digantañ penaos en deus tapet lamm ha ma n'eus ket droug.

« Nann, itron, » a respont Lommig, « aet an dour dezhañ ; risklet em eus en ur glask ar viz-ouenn-skouarn am eus kollet. »

« Ma n'eo nemet an dra-se, ez comp d'he rentañ dit diouzhtu. » Ha Lagad-aour ha gervel he bugale.

« Setu amañ Lommig, kollet gantañ ur bravig plac'h ; klaskomp ar bravig-se, bugale, mar deo kouezhet en hol liorzh. »

Ha mamm-ran ha bugale-ran ha lammat en dour, plouf ! gant trouz bras.

25 E-pad m'emañ Lommig o c'hortoz war vord
ar foz, setu erru en-dro ar c'hirvi-raden
skañbenn ; en em vodañ a reont en-dro dezhañ
gant souezh :

« Diouzh pelec'h e teuez ? Perak out gleb ?
Petra a oa bet lavaret deomp ganit ? » Ha patati,
ha patata...

Lommig ne zeu ket a-benn da respont... Pa
c'hell, en diwezh, silañ ur gomz, e lavar ar c'hir-
vi-raden an eil re d'ar re all :

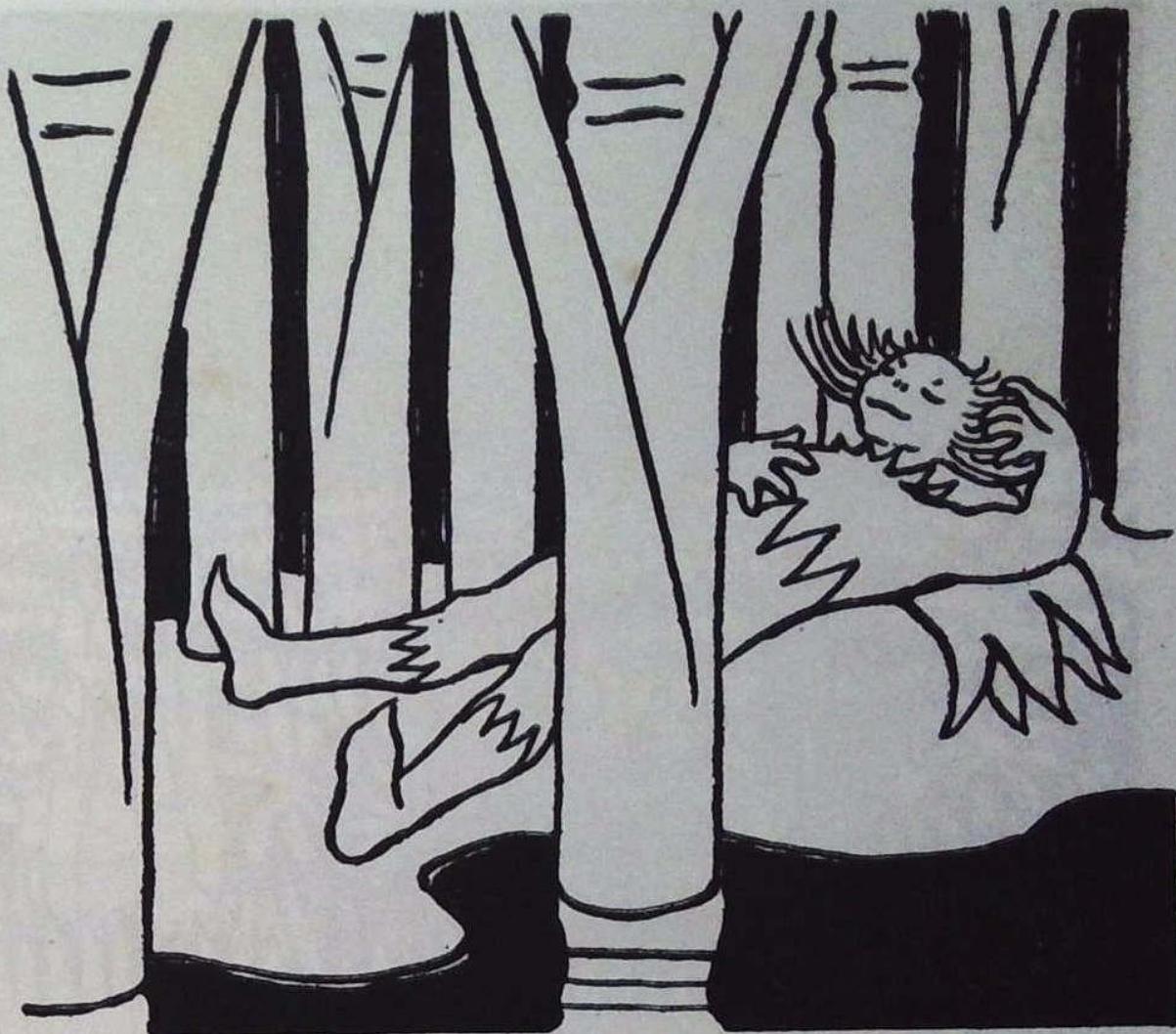
« Gwir eo ! klask a dleemp ar plae'hig vihan ;
disoñjet hor boa. »

Hag i kuit d'an daoulamm adarre dre bevar
c'horn ar foenneg.

26 **Emañ Lommig o sellout atav ouzh ar Foen-neg-Vras didudet, pa darzh eur «c'hwak» laouen, a-dreñv e gein ; ar yaouankañ eus ar raned a lamm diouzh ar foz, gant ar vizaouenn etre he divrec'h, hag an holl familhad d'he heul.**

Lommig a zo ken bras e levez, ma n'oar ket penaos o zrugarekaat, hag, o vezañ ma n'en deus netra war e anv, e promet d'ar raned bihan dont da c'hoari patati ganto, pa vo distro. Da c'hortoz, e c'houlenn aotre digant Lagad-aour da sec'hañ e zilhad ha da ziskuizhañ un tammig e-touez elestr he liorzh.

27 **Bouboual a ra an avel luskellerezhoù ken flour e-touez elestr al liorzh ma teu ar c'housked da Lommig...**

Mes dihunet eo trumm gant kant beg bihan ouzh e sach-disachañ e-keit m'emañ kant all o hopal dezhañ :

« Emaomp erru, kavet hon eus, hast afo ! Ugent plac'hig vihan a zo en tiez, en tu all d'ar Foenneg-Vras ; mes disoñjet hon eus ar peur-rest ! »

Hag ar c'hirvi-raden, mell-divell, hag en em strewiñ e-touez ar geot.

28 Hanter zigalonekaet eo Lommig, ha soñjal
a ra :

« Ma c'hellfe va mamm-vaeron komz, e lavarfe
din pelec'h emañ an hini a glaskan. »

Neuze e laka en-dro ar vizaouenn e sac'h ar
vruluenn, hag e samm ar bec'h war e skoaz, da
dreuziñ ar Foenneg-Vras.

Dres e-kreiz ar Foenneg, e kav div vuoc'hig-
doue o c'hoari diñsoù gant o div-askell. O salu-
diñ a ra brav.

29 — « **Petra a zo ganit ken pounner er vrulluenn-se ?** » eme unan eus ar buoc' hed-doue.

« **Bizaouenn-skouarn ur plac'hig vihan, m'emaon o klask,** » a respont Lommig.

« **Feiz, avat !** » eme eben, « **m'hec'h anavez !** Kavet eo bet ganti dec'h war un tommheolig, tapet ganti flourik etre he bizied, ha lakaet war he skouarn, tra ma lavare :

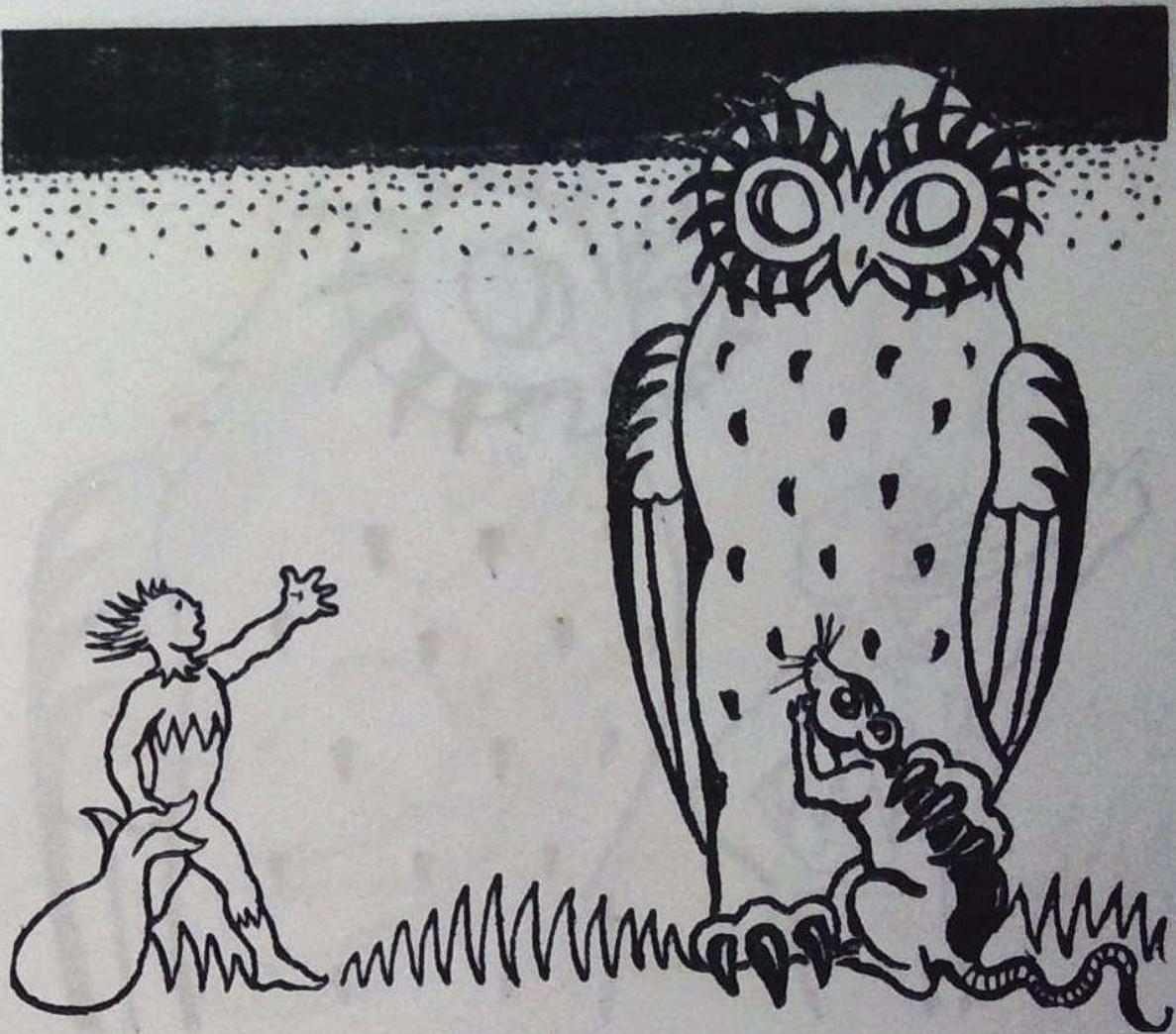
« **Buoc'hig-doue koant, mar karfes kemer lec'h ar vizaouenn am eus kollet !** »

30 « Dres d'an ampoent, avat, C'hoarzh-uhel,
ar gäouenn, a zo deut da nijal en-dro deomp,
aon bras am eus bet, hag on nijet kuit. »

— « Ha gouzout a rez pelec'h emañ o chom ar
plac'hig vihan ? » a c'houlenn Lommig.

— « Nann ! gouzout a ran nemetken emañ o
chom en unan eus an tiez a zo e penn pellañ ar
Foenneg-Vras, a respont ar vuoc'hig-doue, hag
hi ha kregiñ da c'hoari adarre gant eben.

**31 Lommig, barr e galon gant ar fiziañs, a
gemer e hent en-dro en eur lammat dreist ar
geotennou.**

**A-daol-trumm e klev ur c'hlemmig o sevel a-
douez ur vodennad velchon. Redek a ra da welout,
hañ en em gavout a ra dirak C'hoarzh-uhel, ar
gaouenn, a zo o nevez tapout ul logodenn-vors.**

— « Perak e lakaez ar vorseun baour-se da
ouelañ ? » eme Lommig, en e sav-sonn dirazi,

— « Se ne sell ket ouzhit, o difenner al logod-
mors », a respont ar gaouenn, gant ur c'hoarzh
goap ; kerzh gant da hent ha ro peoc'h deomp ! »

— « Ma lezez ar vorseunn-se da vont, e lavarin
dit pelec'h e c'helli tapout ul loen kalz fon-
nusoc'h, » eme Lommig adarre.

32 C'hoarzh-uhel a gave ar vorsenn gwall vihan, e gwirionez ; distardañ a ra he skilfou hag e lavar :

« Setu, ha laouen out ? Komz bremañ ! »

« Kerzh da draoñ lenn ar Waremm, » eme Lommig. « Eno e kavi Dant-lemm, ar razh-dour : hennezh a zo lart-toaz. »

Ar gaouenn a laka he beg da sklokal, hag bi kuit, a vommou-nij didrouz etrezek ar waremm.

33 Ar vorsenn gaezh, atav o krenañ, a lavar da Lommig :

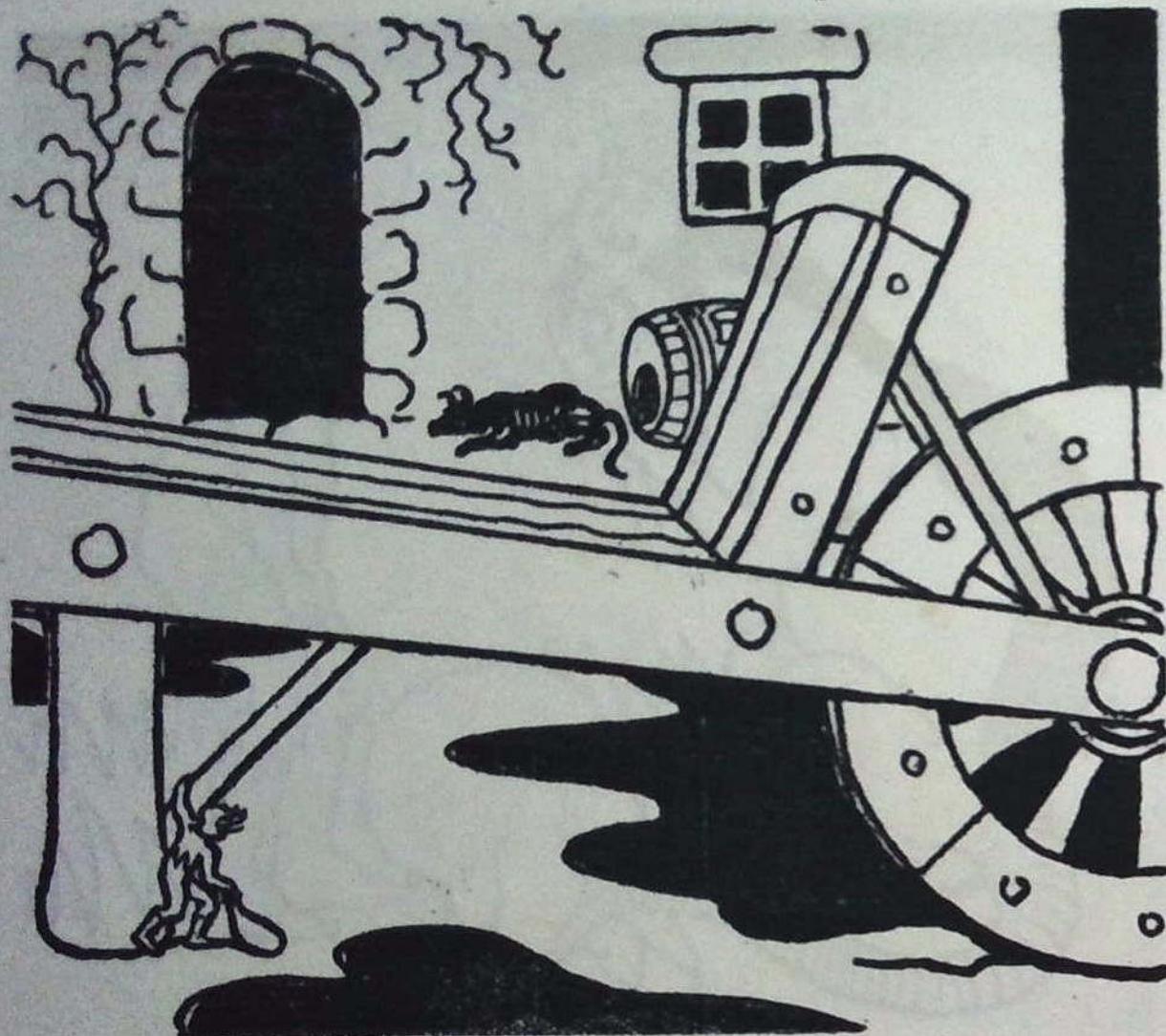
« Na mat out da vezañ saveteet din va buhez ; sammet e oa bet dija va breur bihan gant ar gaouenn ; anavezet eo koulskoude ; met ne dao-lomp ket Morse evezh. »

« Anaout a rez C'hoarzh-uhel ? » a c'houlenn Lommig.

« Hag e ran ; dont a ra alies a-us d'ar Foenneg-Vras da hedal. Bezañ eo ouzhpenn mignonez d'ur plac'hig vihan, ha klask a ra diwall houn-nezh eviti hec'h-unan. »

« M'hen gouie mat, » eme Lommig.

Hag e kimiad diouzh ar vorsenn, da beurechuiñ treuzaañ ar Foenneg-Vras.

34 **Degouezhet eo tost d'an tiez, e-tal kloued al Liorzhouù.**

Ne gred ket mont hiroc'h avat, rak klevout a ra re a drouzoù spontus ha damwelout a ra piko-lioù loened e servij an dud, hag a viro outañ, ken sur ha tra, da dostaat.

Azezañ a ra war ur maen, da vagañ preder.

35 — « Diwall da flastrañ va zi ! » a sut ur vouezhig, e-harz treid Lommig. Hag e wel Toull-didoull, ar c'harlostenn, gwintet war he favioù a-dreñv, hag evel droug enni.

— « Emaon o soñjal penaos tostaat ouzh an tiez hep bezañ klevet, » a respont Lommig.

— Klevet ? Klevet ? » eme ar c'harlostenn, en eur fiñvlostal, « gant piv e c'hellfes bezañ klevet ? »

— « Gant an dud pe gant an loened a zo ouzh o servij. »

— « N'anavezvez netra ebet diwar-benn an dud, Lommig : n'eus nemedon hag a ve gouest da lava-rout penaos emañ kont ganto. »

**36 Hag an Toull-didoull toueller, evit diankañ
Lommig, a liv dezhañ ur gaou :**

« An dud ne glevont ket gant o diskouarn ;
pa vezont kousket er foenneg, e pourmenan e-
barzh, hep ma rafent van ganin. Klevout a reont,
avat, gant o daouarn, ha gwazh a se, d'an neb a
gouezh en o serr ! »

N'eo ket he c'homz peurlavaret, ma tec'h din-
dan he maen ken buan ha ma oa erru.

37 — « Feiz Doue ! » a soñj Lommig glac'haret,
« biken ne c'hellin tostaat va-unan ouzh an tiez... Ha penaos anaout ar plac'h vihan ? »

« A ! ma vije bet gouest Kar-e-di, ar grilh, da zont ganin !... »

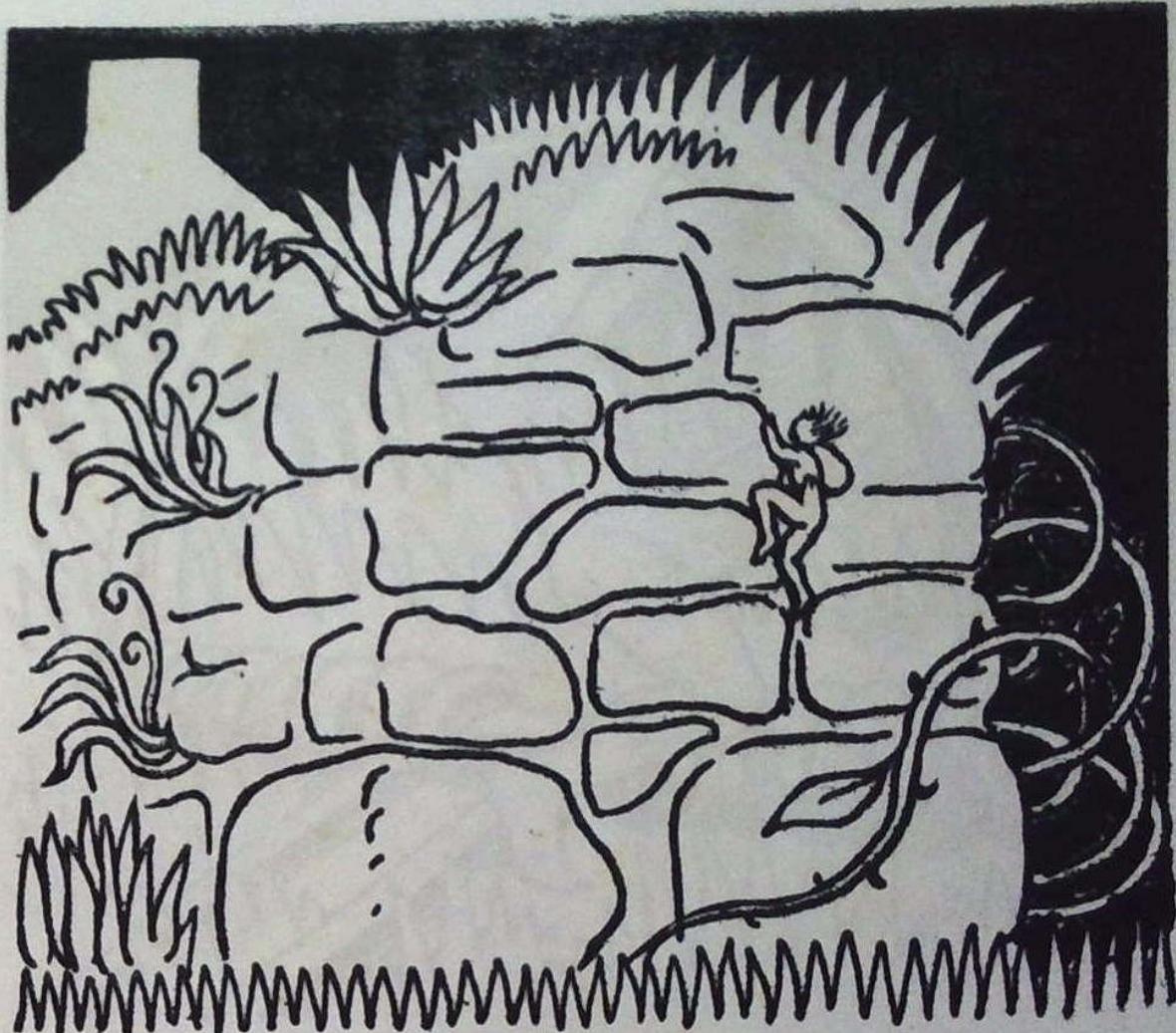
Kemer a ra nerzh-kalon, hag emañ o vont da dreuzañ al Liorzhouù dre zindan ar strouezh.

Mes, en ur en em silañ dre un toullig er c'hliez, setu m'eo dalc'het dre e c'houzoug.

38 **Dispac'hañ a ra Lommig ar gwelloc'hikañ**
ma c'hell ; n'eo Ket evit youc'hal, ken start
m'eo gwasket e c'hourlañchenn. Ha gant piv e
c'hellfe beza klevet, keid-all diouzh ar waremm ?
Seul vui ma tenn, seul washoc'h eo krouget...

En diwezh, e tap un neudenn gant e zaouarn.
Dont a ra a-benn da zistardañ e c'houzoug bron-
duet, ha mont a ra prim ha buan war e gil.

39 « Gwelloch' e vo din tremen dre war c'horre
ar c'hleuz, » eme Lommig oûtañ e-unan :
« alese, e welin ar skoilhou strewet war an
douar. »

Krapat a ra war lein ar c'hleuz. ha mont a ra
war-raok en ur sellout gant evezh en-dro dezhañ.

A daol-trumm : Klik ! bountet eo ken rust ma
vije bet diskaret, panevet e chom istrabilhet dre
e vlev...

40 Prizoniet eo gant un trap filiped distignet-trumm, hag en taol-mañ, kaer en deus ober ha dizober, ne fiñv ket zoken ar griped didruez.

Ha neuze, heuget e galon gant ar spont, e krog e penn al lindag a-dro-vriad, hag e sach, hag e sach ken na chom e vlev stag ouzh ar griped.

Dishualet, e tec'h, ar buanañ ma c'hell redek.

41 Kollet e anal gantañ, e chom a-sav e Liorzh an Avalouù. Distanañ a ra e c'houlioù en ur ledañ warno louzeier fresk, ha sunañ a ra douř sukret eur flamboezenn, da vagañ e dammig nerzh.

A-boan m'eo savet adarre, ma lue'h ur meno en e bennig.

— « Mar kavfen Lommiged all heñvel ouzhiñ, e c'hellfen bezañ sikouret ganto em enklask, » emezañ.

42 **Dres neuze. e klev c'hoarzh an gaouenn a oa deut da gludañ en ur wezenn-avalou, a-zioe'h e benn.**

— « N'oa ket fall da razh-dour, » emezi en ur zilugerniñ outañ.

Krediñ a ra da Lommig emañ ar gaouenn war he zu mat, ha goulenn a ra diganti :

« Ha gwir eo ez oc'h mignonez d'ur plac'hig vihan ? »

C'hoarzh-uhel a respont dezhañ « ya » en ur serriñ malvenn ul lagad.

« Ha gwir eo iveau, » eme Lommig, « eo bet kollet gant hounnezh ur vizaouenn-skouarn, hag e karfe kavout anezhi en-dro ? »

43 **Ouzh e glevout, ar gaouenn a zigor krak he daoulagad, fuilh he fluñv, hag a youe'h, en eur stlakañ he div-askell :**

« Se ne sell ket ouzhit, o difenner al logod-mors, ro peoc'h din gant ar plac'hig vihan hag he bizaouenn. Ma kavfe ar vizaouenn-se en-dro, ez intentfe adarre yezh an holl laboused, hag e vefen disoñjet ganti da viken ! »

Hag e stlak C'hoarzh-uhel he beg hag e nij didrouz etrezek an tiez. Neuze e voe intentet gant Lommig gwarizi ar gaouenn. Ma lavaras ne vije ket aet mui war he zro.

44 N'en deus ket ankounac'haet penaos eo bet
ganet ; ha klask er beradoù glizh, ma n'eus
ket enno ul Lommig all.

Ar beradoù glizh, avat, e Liorzh an Avaloù, a
zo ken niverus hag ar stered en oabl, ha Lommig,
aet skuizh ouzh o gwelout holl goullo, a bed al
loar, e vamm-vaeron, d'e sikour gant unan eus
he bannoù-sklerijenn, pa dregern en e gichen
mouezh-houarn Kizailhek.

45 — « Lommig, edon ouzh da glask. Dibres
à-walc'h emaon gant va labour. Hag ezhomm
ac'h eus ac'hanon ? »

« O, ya ! » eme Lommig, « laouen-bras on gant
da zistro ; rak ne gredan ket tostaat, va-unan,
ouzh an tiez-se, m'emañ o chom ar plac'hig
vihan. »

« Sell petra a zo c'hoarvezet ganin ! »

Hag e tiskouez e c'houlioù hag e tispleg ar
riskloù c'hoarvezet gantañ. Trueziñ a ra Kizailek
da walleurioù e geneil, hag e galonekaat a ra eus
e wellañ.

46 — « Klev ! » emezañ evit echuiñ : « ha pa gavses Lommiged all heñvel ouzhit, ne gredan ket e vefes gwall sikouret ganto. Gwelloc'h eo din mont ganit, me va-unan ; kreñvoc'h on hag armet gwelloc'h, hag ouzhpenn, anaout a ran un tammig al Liorzhou-se. Pign war va c'hein, diskuishoc'h e vo dit. »

Kuit ez eont diouzh Liorzh an Avalouù, an eil o tougen egile, daret Liorzh ar Bleuniou.

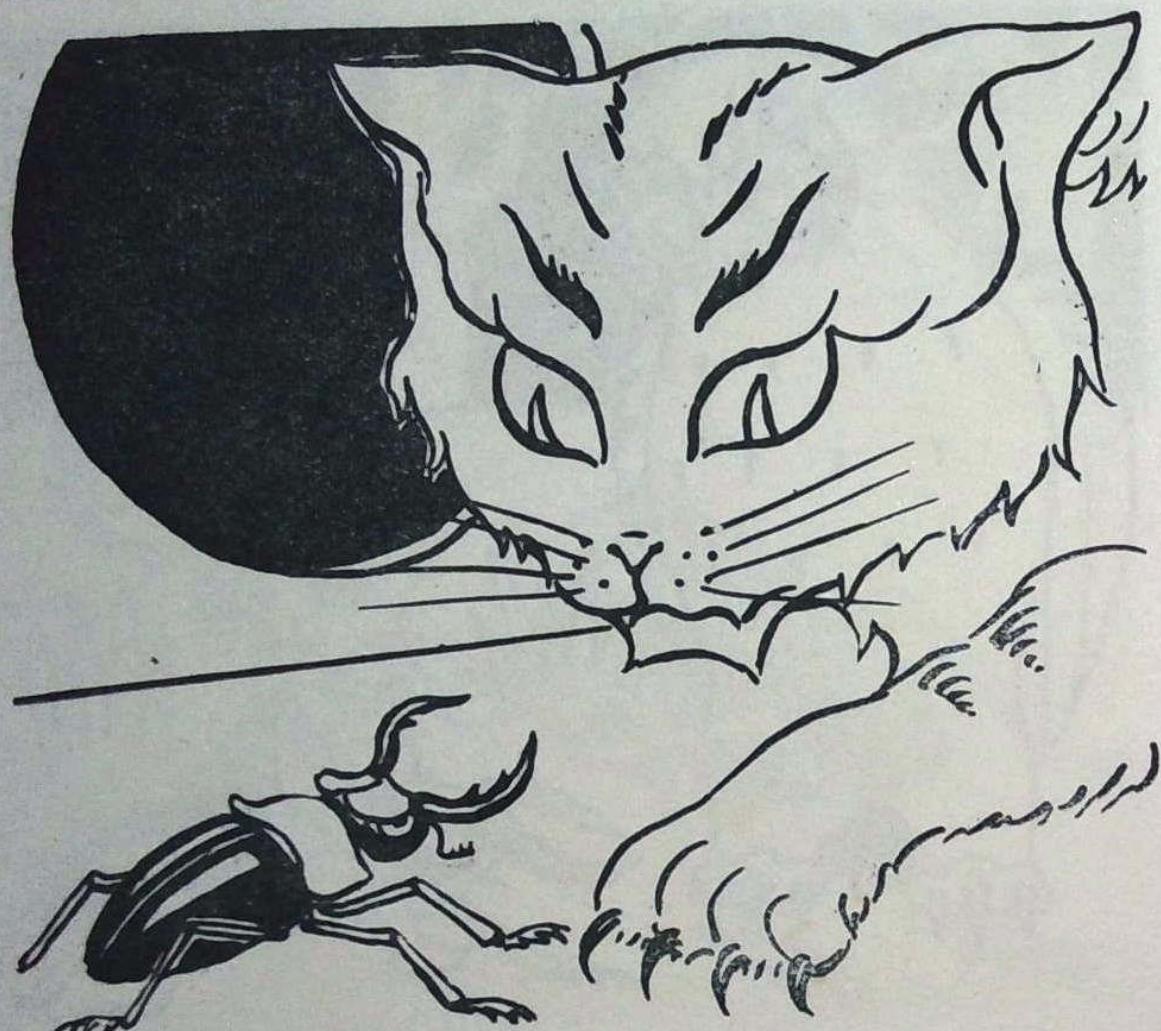

47 **War o hent, e tegouezhont gant C'hoarzhuhel, ar gaouenn, a-zevri o vrañsellat war he faoioù, hag a sell iskis outo.**

— « Nozvezh vat ! » emezi, « o difenner al logod-mors, piv emaout o klask diwall adarre, gant da jao kalonek ? »

Hag, hep gortoz ar respont, e nij didrouz etrezek toennoù an tiez.

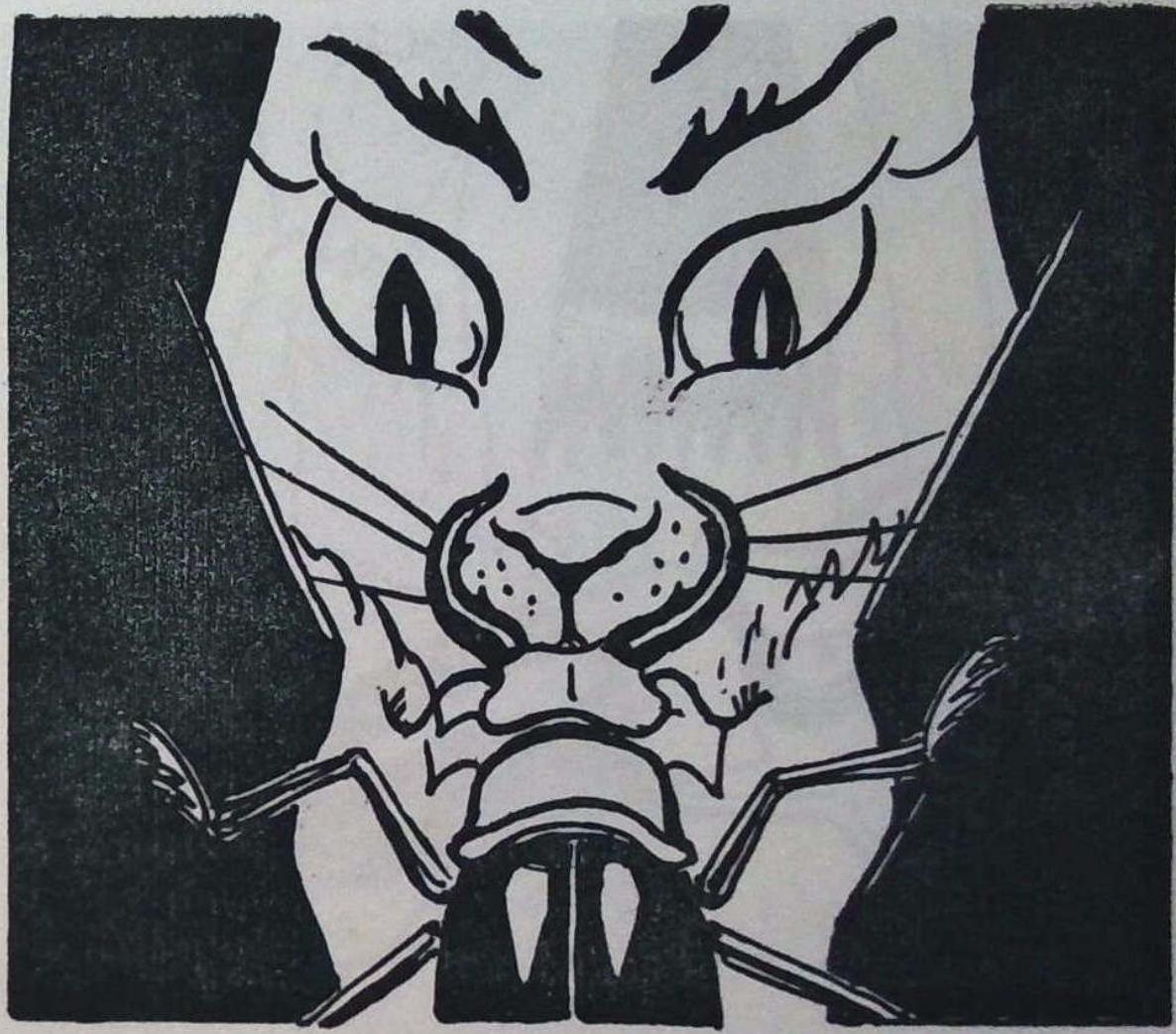
« Disfiziomp diouti, » a ali Lommig d'e geneil, « gouzout a ran e klask diwall ar plac'hig vihan eviti hec'h-unan. »

48 En ur ruzañ hed-ha-hed ur vogerig, e
tegouezhont e-tal un nor a zo toullet enni un
toull kelc'hiiek.

Emaint o soñjal ha mat e vefe mont tre, pa
zilamm, sko enno, eur pikol boull distoupet.

Lommig a ra ul lamm betek ur faout er voger,
tra m'emañ ar c'hwil-kornek, digor-bras e ziv
durkez, o kilañ goustad.

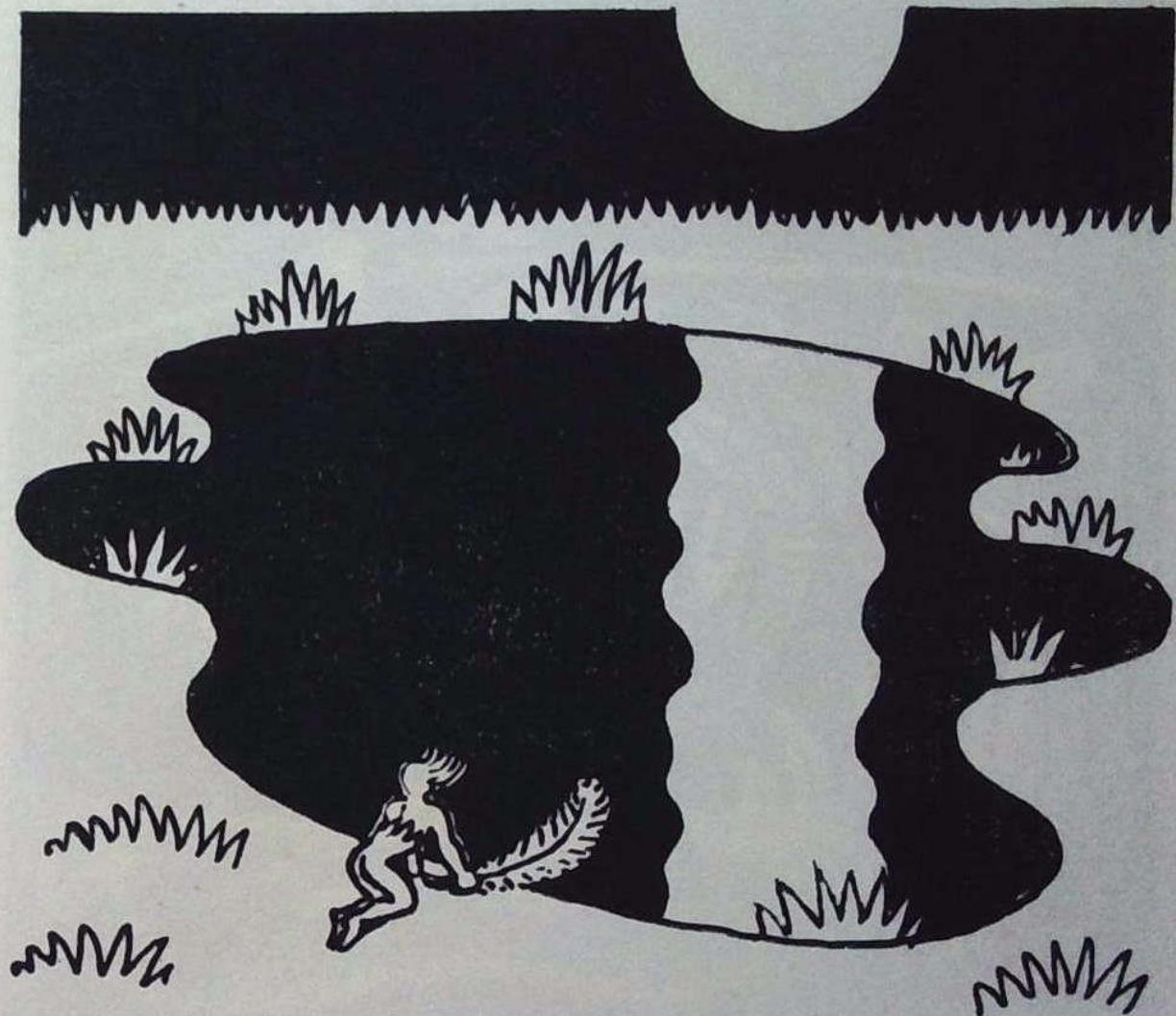
49 **An enebour, hag a oa kazh-mevel an ti, a ruz betek faout ar voger hag a asteun e benn.**

Kizailhek, en un taol trumm, a serr e ziv durkez, hag ar c'hazh, tapet e fri hag o viaoual gant ar boan, a skamp hag a lamm en ti.

— « Redomp kuit ! » eme Kizailhek e skouarn Lommig, o krenañ gant ar spont...

50 — « Ne zeuimp ket a-benn en doare-se. » eme
ar c'hwil-kornek da Lommig, pa emaint
adarre er goudor. « Klev ! Deomp da gavout
Tomm-e-Lost, ar glazard ; hennezh a anavez kalz
loened bihan o chom e tiez an dud, hag o vezañ
m'eo lontrek a-walc'h, ma kinnigez dezhañ ur
pladad fubuenned-moui, e raio evidout kement
ha ma kari. »

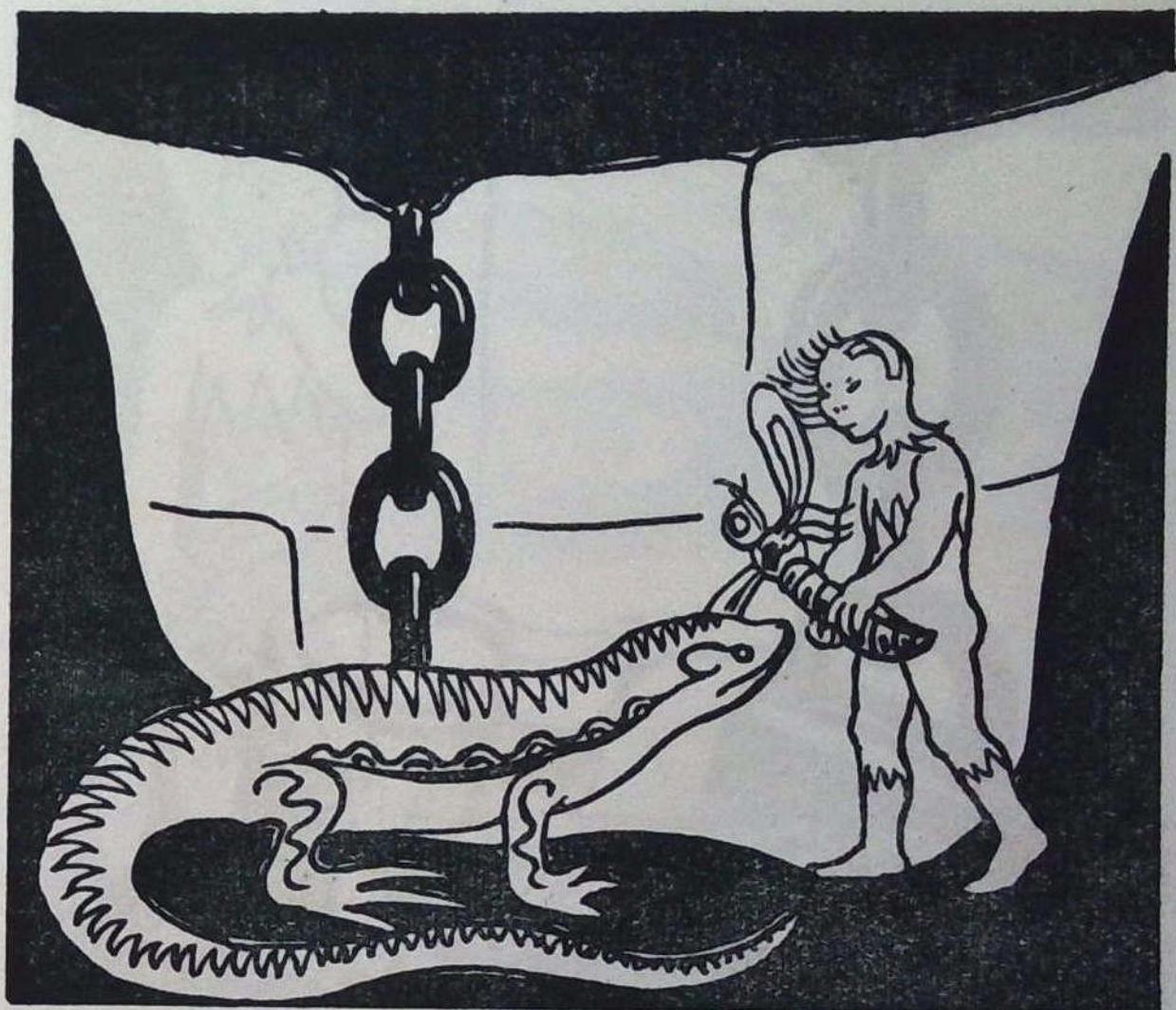

51 Kavout a ra Lommig hep dale ur poullig darempredet gant fubu-moui kasaus. Dastum a ra pluenn ur pintig dindan ur strouezheg, ha gant leveznez bras, ar wech-mañ ez a d'ar flemmerien.

52 Istribilha a ra e fubu lazhet ouzh ur c'heo-
tenn. Sammañ a ra e vec'h war e skoaz, hag
e tistro da gavout ar c'hwil-kornek.

Neuze ez eont o-daou war-du kambr Tom-e-
lost, ar glazard, a zo o chom e bardell ur puñs,
nepell diouzh tiez an dud, hag a zo, d'an ampoent,
kousket-dous.

53 Dre hejañ ha dihejañ ar glazard, e teu Lommig a-benn d'e zihuniñ un tammig bihan, mes prof ar subu-moui e-unan, n'eo ket a-walc'h d'e zihuniñ mat.

— « Me... Me... n'on evit komz nemet pas vez deiz, » a vesteod gant poan Tomm-e-Lost.

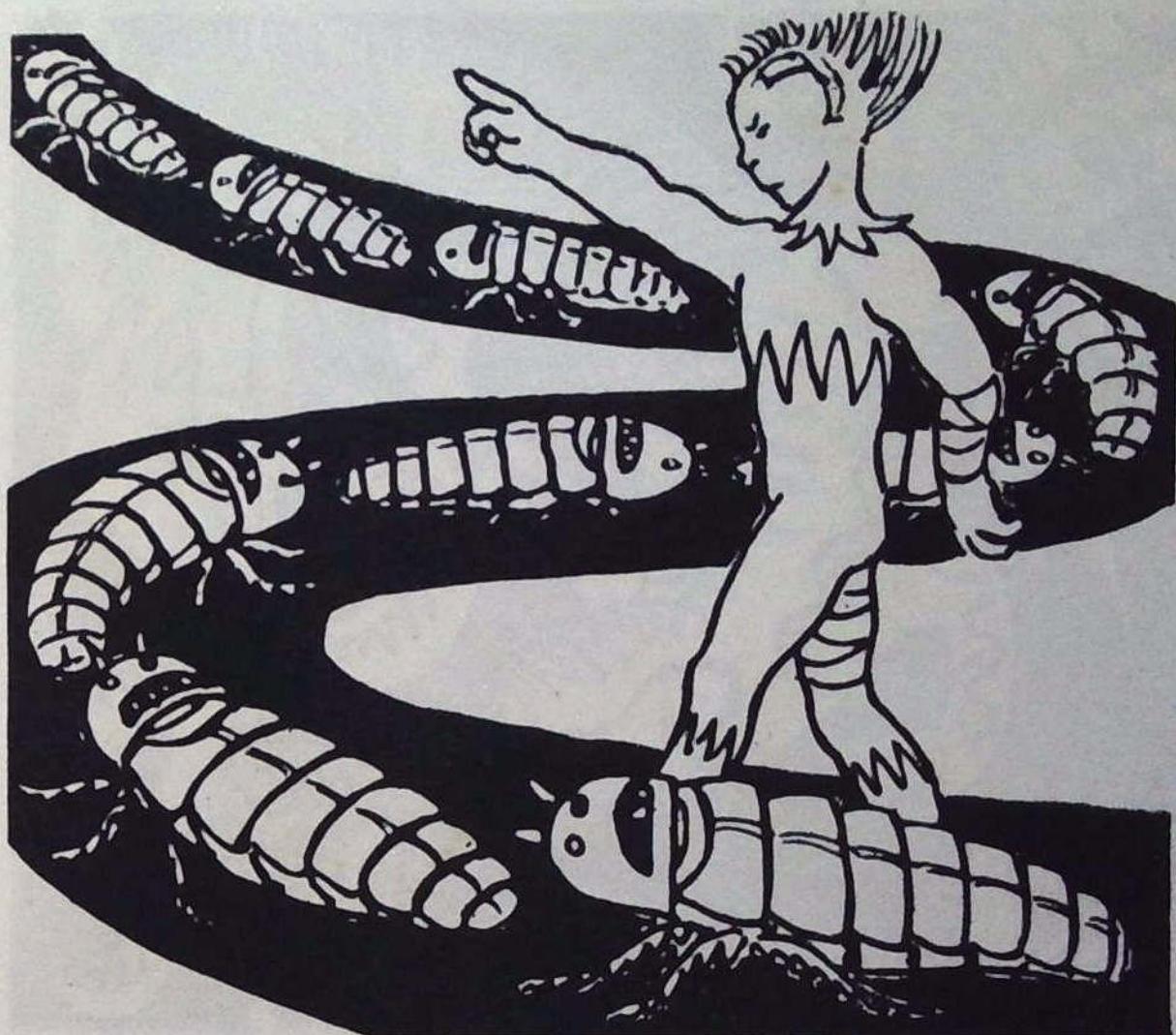
Hag e kouezh kousket c'hwek adarre...

54 — « N'on ket evit e biñsañ, koulskoude, »
eme ar c'hwil-kornek, « magañ a rafe imor
ouzhimp... »

« Petra a vo graet neuze ? » eme Lommig,
nec'het ; « ret e vo gortoz ma vo deiz, ha me n'on
ket evit gouzañv bannouù an heol, rak teuziñ a
rafen !... »

— « Ur soñj am eus, » eme Gizailhek ; « deomp
da glask an holl breñved-goulou, tro-do, da zegas
amañ, ha Tomm-e-lost, touellet gant ar skleri-
jenn, a zeuio teod dezhañ en-dro. »

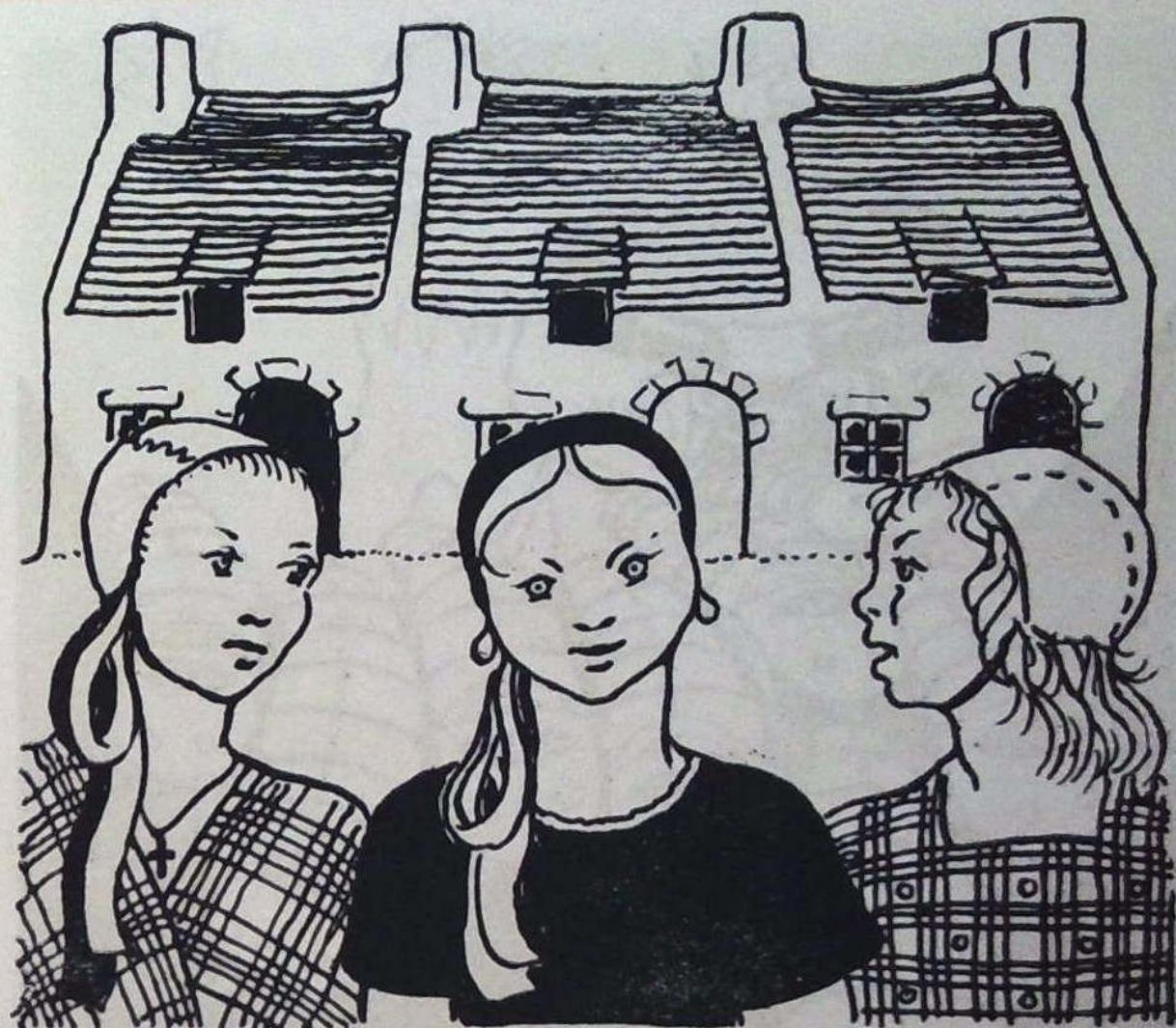
55 Kavout a reont en-dro d'ar puñs kement preñv-goulou ha m'o doa c'hoant ; ne fell ket dezho mont hep dispac'h un tammig ; klask a reont zoken enebiñ ; mes n'eus ket par da biñsetezou spontus Kizailhek d'o lakaat da sentiñ, ha lonket ganto o c'houunnar, e kerzhont etrezek bardell ar puñs.

56 P'eo bodet strolled ar preñved-goulou e kambr Tom-e-lost, e kred da hemañ eo deiz bras ; frotañ a ra e zaoulagad, ha dic'henaouïñ, hag, o welout dirazañ ar c'houek a blabad subumoui, e lavar, dihunet-krenn.

— « Gant piv eo bet degaset an dra-se din ? »

« Ganin-me, » a respont Lommig ; Karout a rafen e lavarfec'h din hag-eñ ez eus ur plac'hig vihan en unan eus an tiez-se, hag he deus kollet he bizaouenn-skouarn.

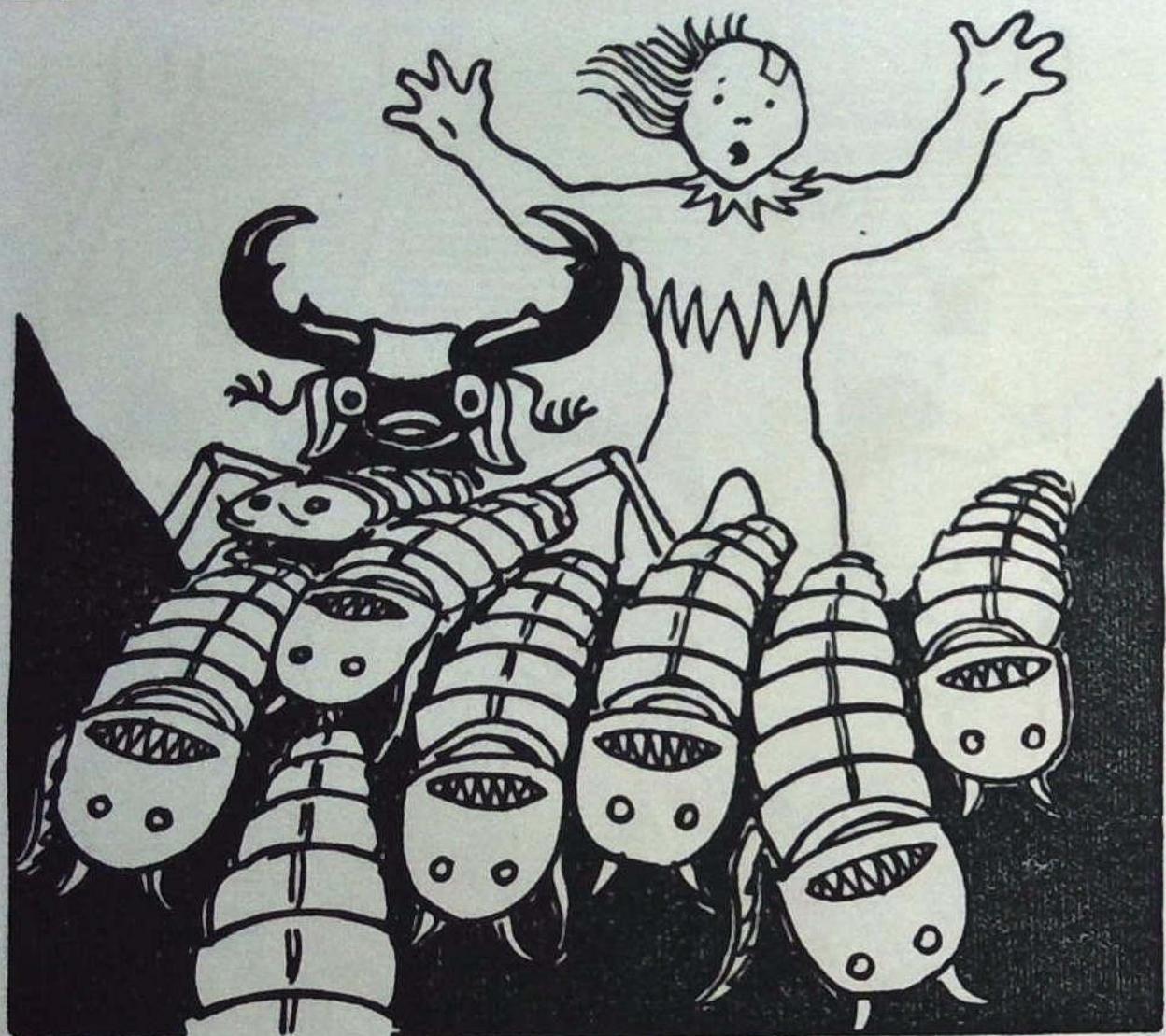

57 A-raok respont, ar glazard a gas ar banvez war-draoñ, en ur darlipat e vourennouù gant e deodig mistr hag hir.

Neuze e lavaras :

« Tri di a anavezan, hag ur plac'hig vihan e pep hini : unan he deus he bizouù-skouarn, unan all a garfe kaout, hag an trede n'he deus ket. »

Met, mont a rin d'ober un dro du-se, ha lavarout a rin d'eoc'h kement a vo bet gwelet ganin. »

58 Lommig ha Kizailhek a lez ar preñved-goulou da vont. Seder eo an tamm anezho gant o berzh-mat, hag ober a reont o meno chom eno da c'hortoz ar c'heleier, en ur ober, d'o zro, ur pennad-kousket.

Pa grog an Heol da deurel e sklerijenn, emañ Tomm-e-lost brav-bras o c'chedal war vein-glas an doenn.

59 Gwelout a ra da gentañ ar filip brell ha torr-penn o tarnijal war al lomber. Daoust ma n'en em glev ket gantañ, e toull kaoz gantañ diwar-benn ar plac'hig vihan.

« Ur bern anezho a anavezan, » a ragach ar filip ; « mont a ran da laerezh bruzunoù diworno, pa zebront o zammoù bara, ha n'on ket chalet gant bizeier o skouarn. »

Hag e nij etrezek al lomberoù all.

60

— « Pezh divergont ! » a youch'h ar glazard ;
mes n'eo ket evit mont war e lerc'h.

Hag eñ, tresuet-bras, ha di'haloupat da var-
dell ar puñs, da lavarout d'e vignoned ne ouie
netra ebet c'hoazh.

— « Kemer un tamm pasianted, » eme Gizailhek
dezhañ, ha sell c'hoazh.

61 Kerkent-all, emañ adarre Tom-e-lost war e
vaen-glas : gwelout a ra ar wenanenn obe-
riant o tabutal gant ur gapusinenn, bleuniet
ganti ar prenestr.

Reiñ a ra dezhi e gefridi, hag ar wenanenn
oberiant a lavar dezhañ emañ o vont da ober ke-
ment a zo ret, hag e bed da c'hortoz ken na vo
distro.

A-benn ur peñnad e teu ar wenanenn adarre :

« En eilvet ti hag er c'hwec'hvet em eus gwelet
ur plac'hig vihan gant bizou e pep skouarn.
Netra ken, avat. »

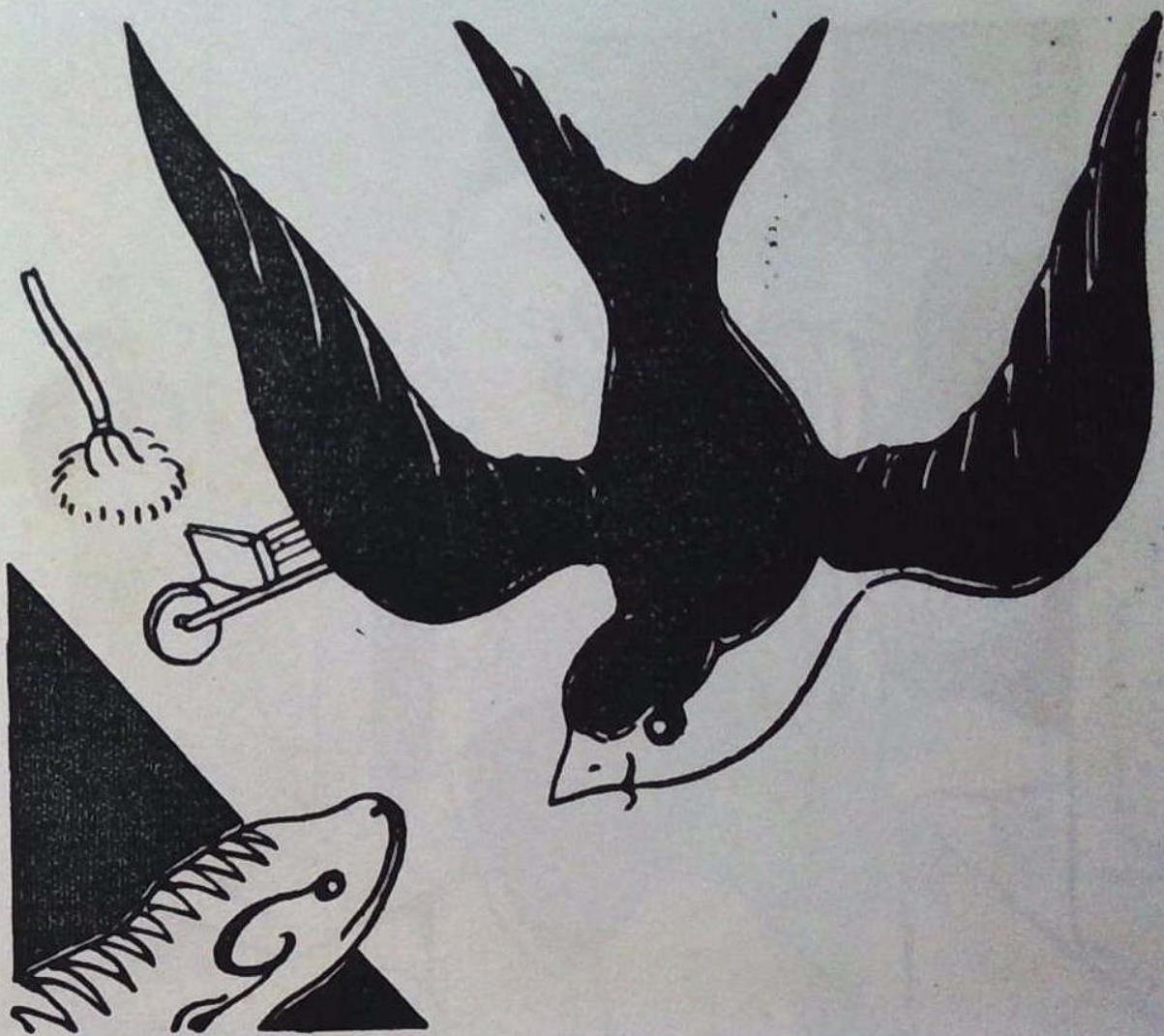

62 Ar glazard a zegas ar c'belou raktal da Lommig. Hemañ a lavar gant tristidigezh :

« N'eo ket ar re-se eo, o vezañ n'he deus ar plac'hig vihan a glaskan nemet ur vizaouenn... »

Ha soñjal a ra ne zeuio ket a-benn, marteze, eus e enklask.

— « Klask c'hoazh, » eme Gizailhek d'ar glazard. « Gwel pegen nec'het ha skuizh eo Lommig. N'eo ket bet sellet en holl diez. »

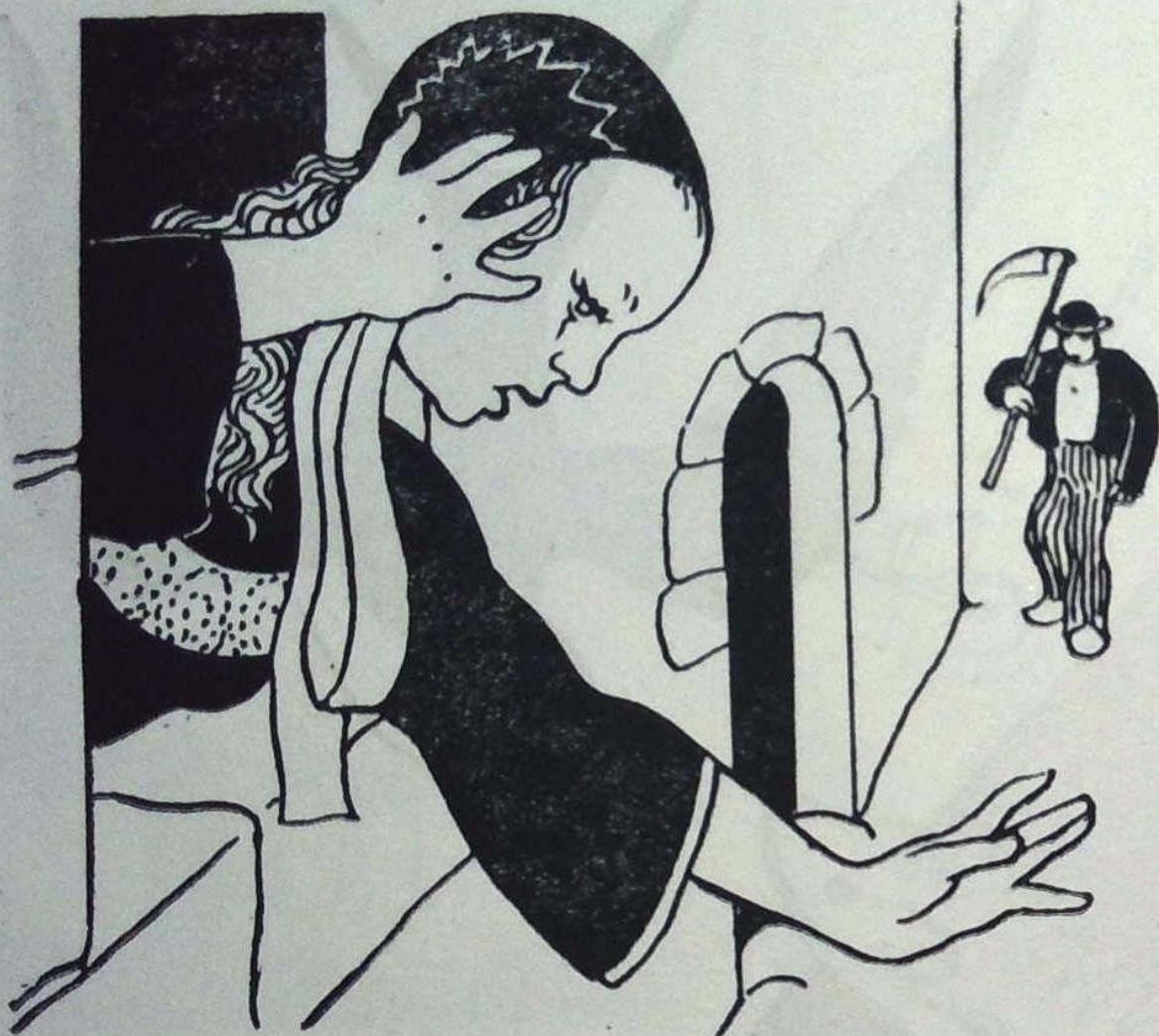

**63 Krapat a ra en-dro Tomm-e-lost da ober
ged war e vaen-glas, ha gwelout a ra ar
wennilienn c'hlas, o kammigellat a-zioc'h al leur.**

He gervel a ra, da gontañ dezhi e boan.

— « Kelou a roin dit eus kement am bo gwelet, » emezi etre div lonkadenu. Ha hi kuit evel un tenn... Neuze e teu war he c'hiz, berr war hec'h anal :

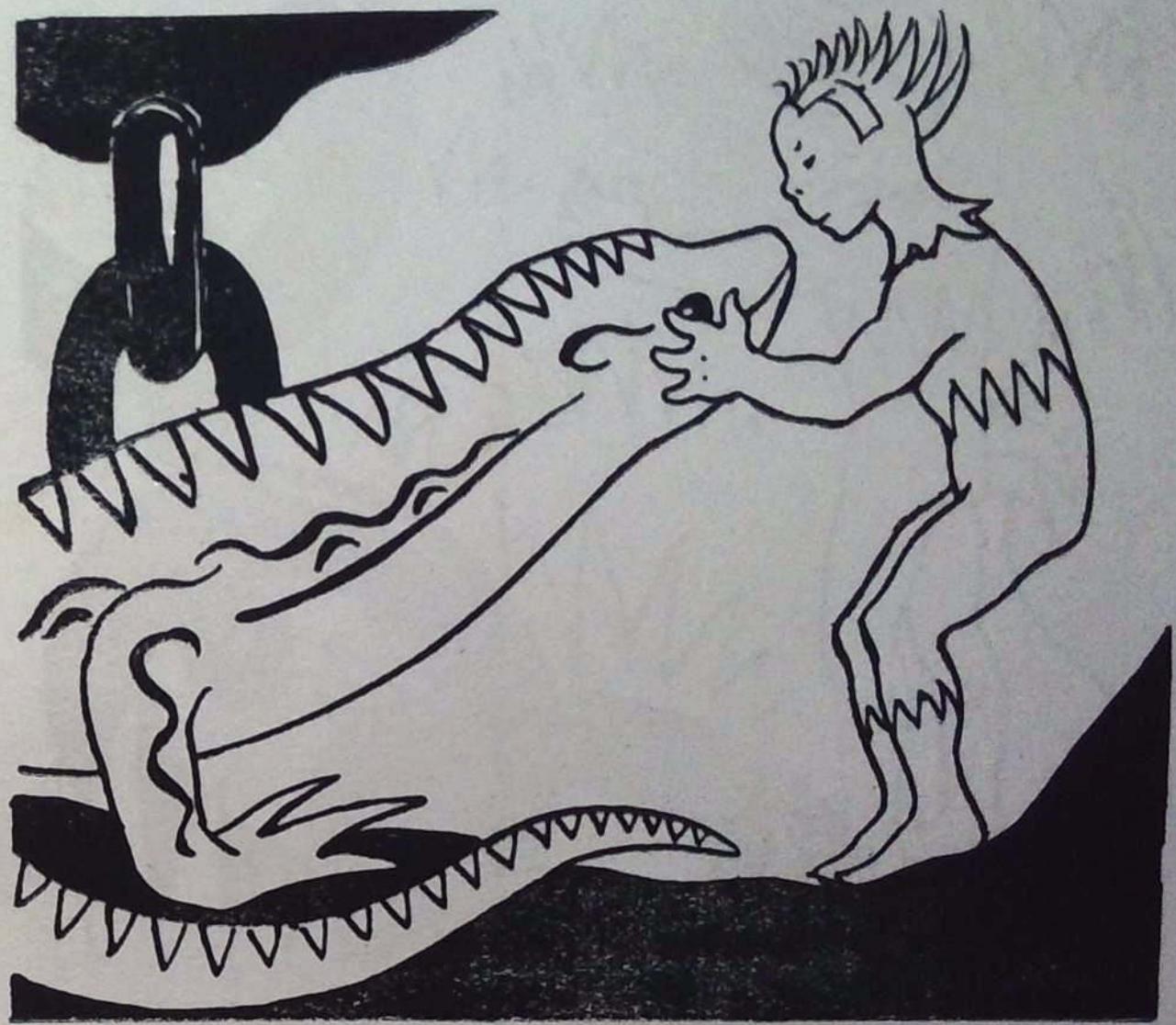
« Damwelet em eus, » a richanas, « ouzh prenestr an trede ti, ur plac'h vihan stouet o c'hervel :

64 « Kollet em eus va bizaouenn-skouarn di-wezhañ ! O ! na me a vo gwalleürus ! Ne glevin ket mui ar gaouenn zoken... »

« He zad, avat, o tont en ti, en deus gwelet ar vizaouenn o kouezhañ, hag he dastumet da zegas d'ar plac'big. »

65 N'eo ket ar gomz peurlavaret ma teval
Tomm-e-lost diwar e doenn, ha ma red da
gas keloù da Lommig.

**Hemañ a lavar, en ur biklammat gant al
levenez :**

**« En taol-mañ eo ar plac'hig vihan a glaskan
din avat. O ! va glazardig koant, degas a rin dit
muioc'h a fubu-moui eget ma c'helli debriñ ! »**

66 **Pa ziskennas an noz, Lommig hag ar c'hwilkornek a lavaras kenavo da Domm-e-lost, ha Kizailhek a lavaras da Lommig :**

« Poent eo din mont. Emañ va zud ouzh va gortoz. Kavet eo ar plac'hig vihan, ha n'ec'h eus ket mui ezhomm ac'hanon. »

Hag e tistro d'ar ger, laouen peogwir eo echu e enklask gant Lommig.

67 Lommig. neuze, a ra hent war-du porzh an
trede ti, en ur deurel evezh bras. Nec'hedik
a-walc'h eo oc'h en em gavout e-unan-penn, kén
tost all ouzh an dud, ha n'anavez ket c'hoazh.

Ken bras e kav pep tra, eñ ken vihan, ma karfe
gervel en-dro Kizailhek. Aet eo ken skuizh m'en
deus aon da chom berr a-barzh bezañ kavet ar
plac'hig vihan.

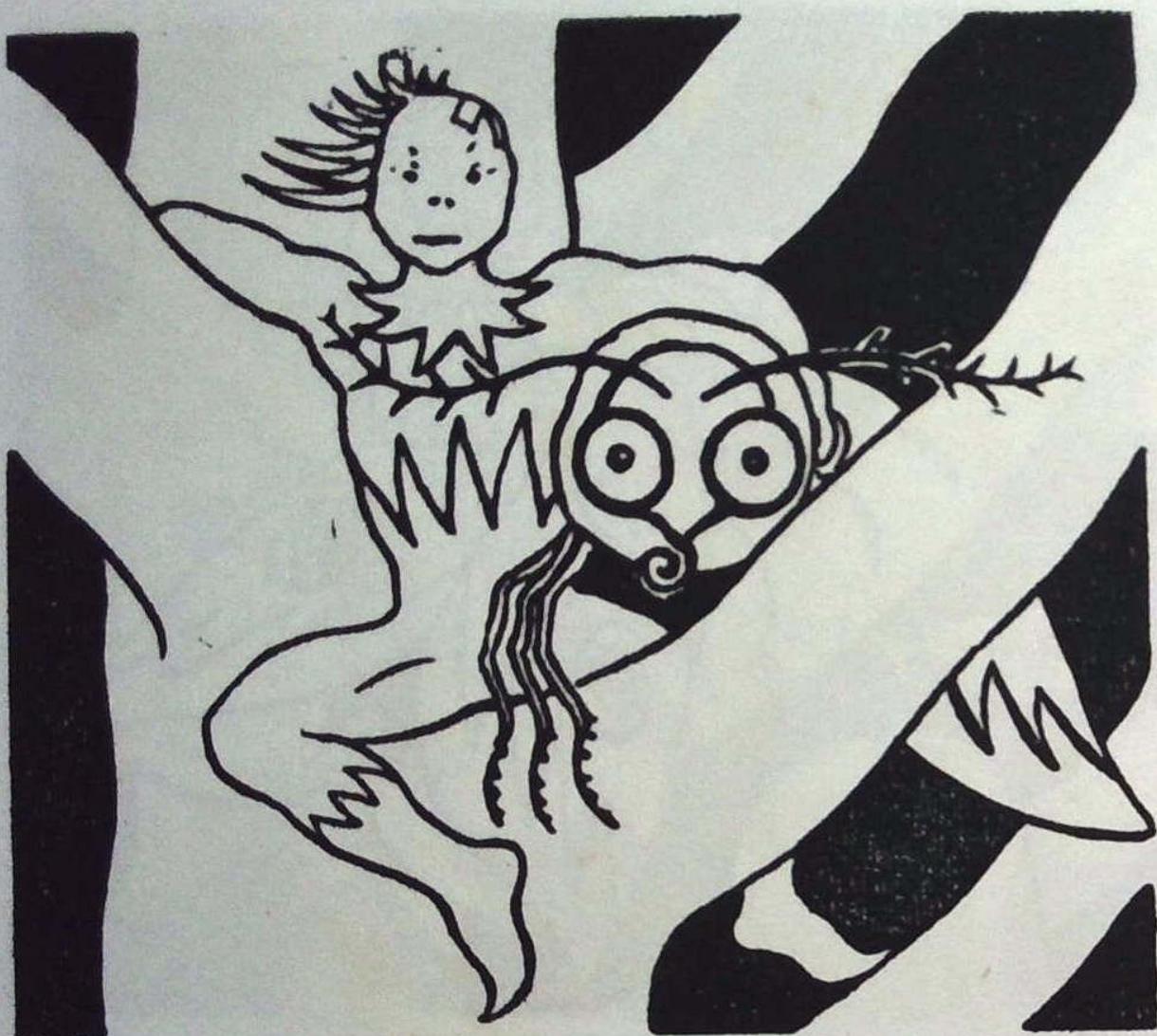
68 Lommig a ya tre; en diwezh, e porzh an trede ti. Skediñ a ra ar prenestr gant ur sklerijenn glouar; ken uhel emañ, avat, ma rank pignat en ur wezennig-per, da welout penaos emañ kont e diabarzh an ti.

E-keit ha m'emañ o kraprat war ar skourrou, Furlukin, ar valafenn-noz, dedennet gant ar goulou, a zeu d'en em lakaat en e gichen.

69 **Furlukin a lonk sklerijenn ar flamm gant e sellouù skoelf, ha dichek :**

« Krog ennon, » a gemenne da Lommig, « krog start ennon, pe ne c'hellin ket herzel ouzh ar c'hoant da vont davet ar goulou alaouret-se, e riskl deviñ va divaskell, evel m'eo bet darbet din dija ! »

70

Lommig a grog er valafenn-noz gant e holl nerzh, hag a c'houlenn digantañ :

« Ha bezañ oa en ti-se ur plac'hig vihan gant ur vizaouenn-skouarn nemetken ? »

— « Krediñ a ra din bezañ gwelet ar plac'hig-se, ya, daoust ma oan trellet gant ar sklerijenn, » a respont Furlukin, gant e eskell o skrijañ.

Ha Lommig hep diskregiñ diouzh ar valafenn-noz a zigor krak e zaoulagad, o klask gwelout an hini emañ o klask. D'an ampoent, avat, eo lazhet ar goulou ha beuzet eo an ti en noz teñval-dall...

71 **Neuze e tiskrog Lommig diouzh Furlukin, ha risklañ a ra en traoñ diouzh ar wezennig verr. ha neuze e red daved ar prenestr, hag e klask sevel davetañ, mes hep dont a-benn. Ar gevnidenn, atav war c'hed, atav o nezañ, a wel Lommig o poaniañ hag a lavar dezhañ :**

« Na goll ket da amzer ! Ur skeul ez an da nezañ dit, hag e c'helli pignat hep poan. »

Hag hi ha nezañ ur skeul wevn, ha Lommig ouzh he c'hrapat kerkent. Degouezhet, avat, war vardell ar prenestr, ne wel nemet un toull du, hep an disterañ plac'hig vihan.

72 **Digalonekaet eo. Emañ o koll e dammig nerzh, ha parañ a ra e zaoulagad leun a zaeroù war al Loar, e vamm-vaeron, da c'houleñ un tamm frealz.**

Mes, a-zioc'h ar prenestr, ez eus ul lomber digor, ha dirazañ e nij-dinij Nij-gournij, an askell-groc'hen du. Lommig, pa n'eo ket evit sevel ken uhel, a c'halv :

« Askell-groc'hen vihan du, te hag a c'hell mont tre, dre-holl, lavar din hag ez eus en ti-mañ ur plac'hig vihan gant ur vizaouenn-skouarn nemetken ! »

73 **Nij-gournij, en un taol-askell, a ya tre hag
a zeu en-dro gant ar respont :**

— « Amañ ez ens kousket ur plac'hig vihan
vrap, ha n'he deus nemet ur vizaouenn-skouarn. »

Ar plac'hig vihan, dihunet gant eskell an askell-groc'hen du, hag he doe graet dezhi allazig war he jod, a daol ur garmig... ha Lommig, spontet, a skoach a-dreñv ar podad-laezh, war vord ar prenestr.

74 **Klevet ganti ar garmig, ar gaouenn warizius a zeu da gludañ war al lomber hag a c'hou-lenn en he yezh :**

« **Petra 'c'hoarvez, o plac'hig vihan ?** »

« **Huñvreal a raen e oa deut en-dro va biza-ouenn, hag e oa kouezhet war va jod !** »

« **N'oa nemet Nij-gournij, an askell-groc'hen du, hag a oa aet e-barzh ar gambr,** » a respont C'hoarzh-uhel. « **Kousk, aze emaon !** »

75 Lommig à chom skoachet ken na da kuit ar gaouenn, ha dastum a ra ar pezh a chom eus e neizh. Neuze e tiskenn dre ar skeul wevn hag e hed moger an ti, prest da dec'hout ma klev trouz.

E-tal ur blantenn sivi, ez en em gav gant Pikoù-stank. an heureuchin lontek, anvet iveau laer-avalouù. A-zevri e oa o tebriñ sivi. Truez en deus ouzh Lommig, ouzh e welout ken skuizh.

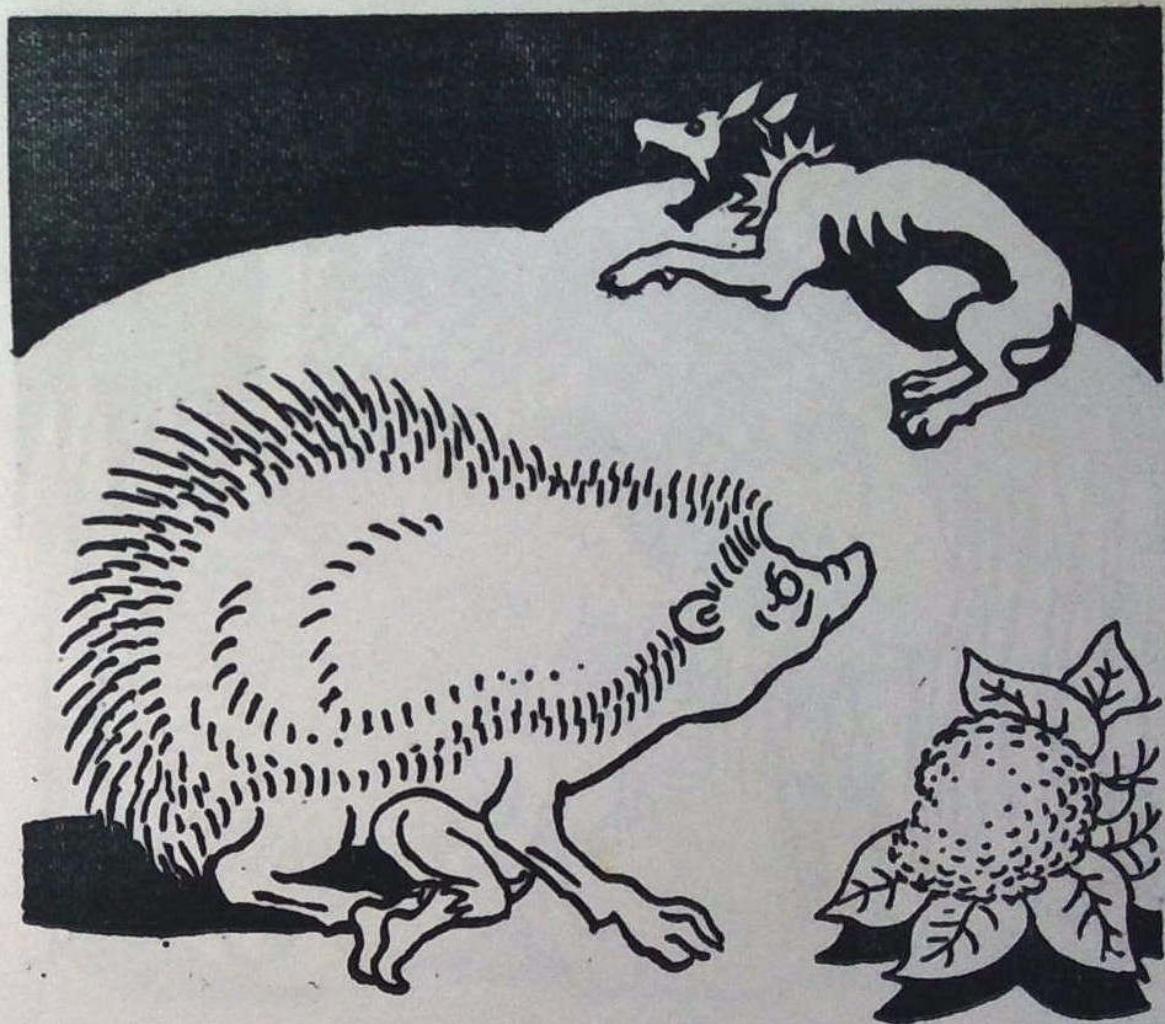

76 — « Ma c'hellsec'h lavarout din penaos
mont en ti-se, » a bed Lommig, « ne vefen
nec'het gant netra all ! »

— « Paour kaezh Lommig ! Mont tre e ti an dud
n'eo ket un dra aes deomp, » a respont Pikoù-
stank, « dreist-holl pa vez diwallet evel he-
mañ... »

— « Buan, en em laka dindanon !... »

Damwelout a ra Lommig un dra du o sail-
hañ warno, ha n'en deus nemet amzer da sentiñ.

77 **Ar c'hi, diwaller an ti, en doa klevet o kuzulikat er porzh ha deut e oa da gas kuit an estren.**

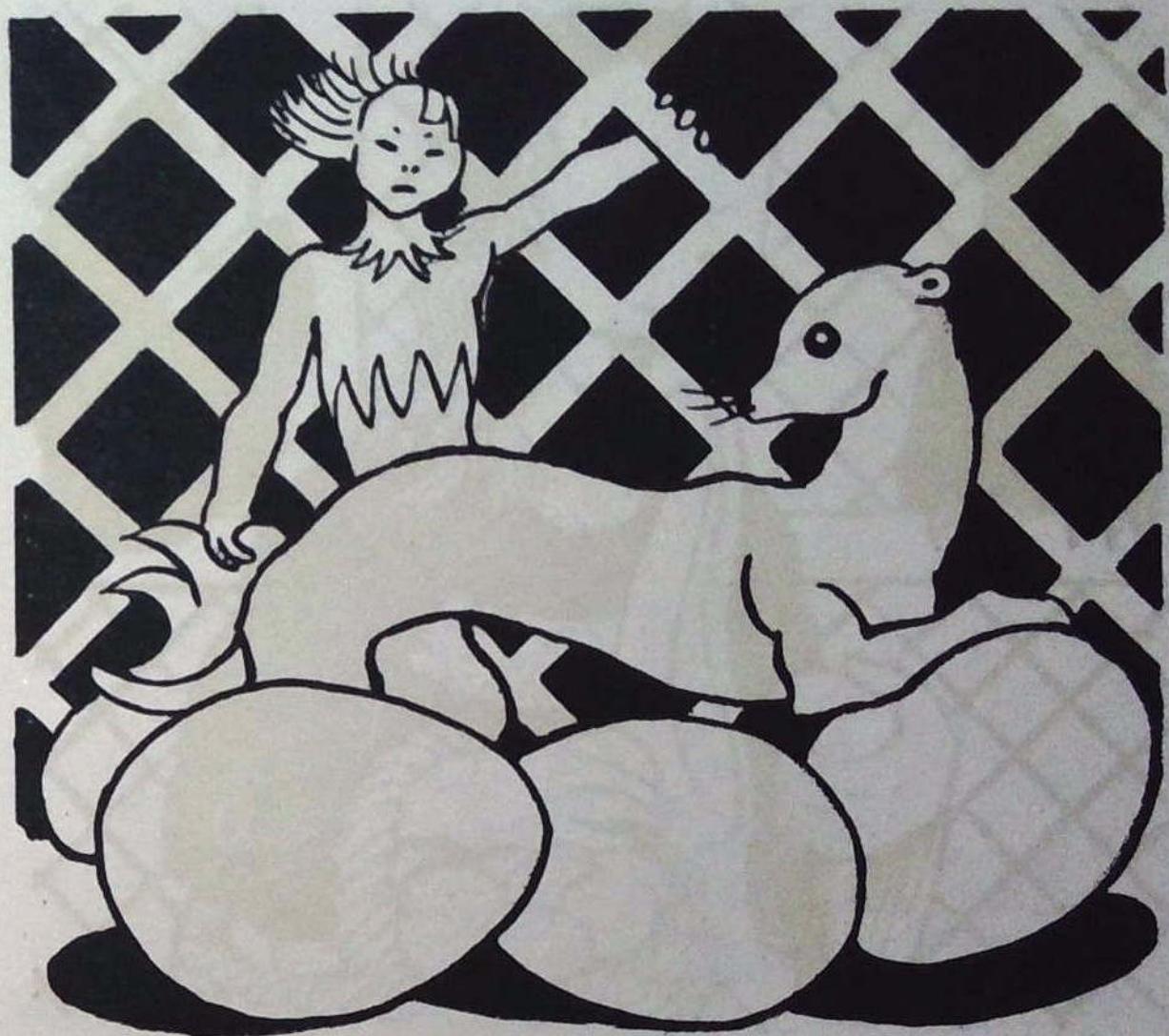
Gant un taol dent, e fell dezhañ tagañ an heureuchin tamolodet evel ur voull, mes ober a ra ul lamm gant ar boan, en ur leuskel youc'hadennoù euzhus, ha neuze e tec'h kuit, izel gantañ e lost etre e bavioù.

78 **Krediñ a ra Lommig e varvo gant ar spont,
mes Pikou-stank a lavar dezhañ sioulik :**

**« Ganin-me n'ec'h eus ket da gaout aon rak al
loened e servij an dud. Tec'hout a reont rak va
fikoù. »**

**Ha dedennañ a ra Lommig davet repu ar
c'hraou-yer. Dres edo o tegouezhout Kofig-moan,
ar gaerell vistr, o tont da zebrin ur vi nevez
dozvet.**

79 — « Te hag a anavez mat an ti-mañ, » eme dezhi an heureuchin lontek, n'oufes ket penaos e c'hellfe Lommig mont tre ? »

« Dezhañ, p'eo ken vihan, eo aes a-walc'h, » a respont Kofig-moan gant ur mousc'hoarzh. N'en deus nemet skarzhañ ur vi ; en em silañ a ray e-barzh dre an toullig, ha warc'hoazh, ar plac'hig vihan e gaso ganti en he faner gant ar viou all. »

80 **Skoachañ a ra Lommig er grogen gant e vi-zaouenn brizius, hag antronoz vintin, ar plac'hig vihan a laka ar vi en he faner gant ar vioù all, hag a gas anezhan ganti d'an ti.**

Lommig a lamm e galonig kenn herr ma oar mat, an taol-mañ, emañ o vont da vervel... Soñjal a ra war un dro er Waremm, en e vignon Kizailhek hag el Loar, e vamm-vaeron, hag o tastum e nerzh-kalon, e samm ar vleunienn-vrulu, hag ez a er-maez eus ar grogen.

81 **Ar plac'hig vihan, ouzh e welout, a zigor melloù daoulagad glas, ha bamet, ha dre ma tap flourik Lommig en he daouarn, e c'halv he c'herent :**

« Deuit buan ! Kavet em eus ur c'horrig er banerad viou ! »

— « Droch ! » eme e gerent, « pelec'h emañ da gorrig ? »

— « Amañ, em dorn ! Na bihan eo ! »

— « Ma ! degas anezhañ amañ, ma welimp ! »

82 **Ar plac'hig vihan a dreuz ar gambr hag ez a e-biou d'an nor digor m'emañ o c'hoari bannoù kentañ an heol ; unan eus an terennoù a gouezh war Lommig ha pa zigor he daouarn dirak he zad hag he mamm, ur vizaouenn-skouarn, ur vleunienn vrulu, hag ur berad glizh a gouezh diouto hag a ruilh war he zavañjer.**

83 — « Va bizaouenn-skouarn ! Gwir e oa va
huñvre eta ! » eme ar plac'hig vihan. « Dega-
set eo bet din endro gant ar c'horrig bihan
paour... »

Ha d'an abardaez, ouzh he frenestr, e c'hell
displegañ he darvoudig d'an holl laboused.

**Peurvoulet war wask
an « Dépêche », e Brest
ar 30 a viz Ebrel 1912**

